

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "ทักษะการสื่อสารและกลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของผู้นำเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติด" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการสื่อสารของผู้นำเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติด และกลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของผู้นำเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติด ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) กับผู้นำเยาวชนชุดอบรม 6 คน และเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 26 คน รวมทั้งสิ้น 32 คน ประกอบกับการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังมีการสังเกตบริบทแวดล้อมของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ บุคลิกภายนอก กิริยาท่าทาง น้ำเสียง สายตา ความสนใจ ความกระตือรือร้นในการตอบคำถาม ตลอดจนความร่วมมือในกระบวนการอบรม โดยให้นำเสนอผลการวิจัยครั้ง 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ทักษะการสื่อสารของผู้นำเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติด

ส่วนที่ 2 กลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของผู้นำเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติด

ผลการวิจัยส่วนที่ 1 : ทักษะการสื่อสารของผู้นำเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติด

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทักษะการสื่อสารของผู้นำเยาวชนชุดอบรม โดยศึกษาทักษะและรูปแบบการอบรม วิธีการหรือเทคนิคการถ่ายทอดของผู้นำเยาวชนชุดอบรม ซึ่งผลการวิจัยในส่วนนี้ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มกับผู้นำเยาวชนชุดอบรม จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และร่วมทำกิจกรรมในการอบรม และสอบถามผลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มกับเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม อีกทั้งยังมีการสังเกตการแสดงออก พฤติกรรม อากัปกริยาท่าทาง สีหน้า อารมณ์ ความรู้สึก และบริบทรอบด้านของผู้ให้สัมภาษณ์ รวมทั้งรายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ ที่ได้จากการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำเยาวชนชุดอบรมท่านอื่นๆ ในช่วงเวลาที่เข้าไปสังเกตการณ์ ตลอดจนการพูดคุยกับเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมในช่วงเวลาที่มีโอกาส ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย โดยนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

การเสนอผลการวิจัยในส่วนนี้ ได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้กรอบแนวคิดเรื่อง ทฤษฎีการสื่อสาร ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อขานใจ และทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล ที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มกับผู้นำเยาวชนชุดอบรมและเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การวิจัยนี้แบ่งพิจารณาทักษะการสื่อสารในรูปแบบการสื่อสารอยู่ 2 ทักษะหลัก คือ

- 1) ทักษะการสื่อสารโดยแบบใช้วัจนภาษา
- 2) ทักษะการสื่อสารโดยแบบใช้อวัจนภาษา

1. ทักษะการสื่อสารโดยใช้วัจนภาษา

1.1 แบบสนทนา

ลักษณะการใช้วัจนภาษาที่ผู้นำเยาวชนใช้ในการสื่อสารอบรมเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติดนั้นยึดแนวทางการสื่อสารด้วย การสนทนา โดยผู้นำเยาวชนชุดอบรมเป็นฝ่ายถามนำเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมเข้าสู่ความเข้าใจของเนื้อหาด้านการป้องกันยาเสพติดและการพัฒนาความเป็นผู้นำ ใช้คำพูดแบบบัญญัติชน และเป็นกันเอง น้ำเสียงที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมพูดกับเยาวชนเป็นการพูดที่สุภาพ ไม่หยาบคาย เป็นกันเอง ในสถานการณ์ปกติผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะสนทนาโดยใช้น้ำเสียงการพูดที่ตั้งฟังชัด จะไม่มีการดุด่าจะไม่ใช้คำพูดแรงๆ ไม่ได้ใช้คำพูดหยาบๆ แต่จะใช้คำถามที่ชวนสนใจ ถามให้คิด เพื่อเยาวชนจะได้คิดเองและเกิดการโต้ตอบเกิดเป็นบทสนทนาลักษณะเป็นการสั่งสอนจนให้เกิดความเข้าใจแล้วรู้จักนำไปปฏิบัติได้ บางครั้งในการสนทนา ในลักษณะสั่งสอนนี้ ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีการใช้คำพูดที่แฝงด้วยคำหยอกล้อ การขู่ว่า

หยอกล้อกับเขาชวนเพื่อทำให้เขาชวนเกิดความผ่อนคลายสามารถทำความเข้าใจกับแนวทางปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

การสั่งสอนที่ผู้นำเขวชวนชุดอบรมใช้ในการอบรมนี้ ถือเป็นการใช้วัจนภาษาอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้นำเขวชวนใช้สื่อสารกับเขวชวนอยู่เกือบตลอดเวลา เป็นวิธีการที่สร้างขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจกับเขวชวน อบรมสั่งสอนให้เขวชวนเป็นคนดี อบรมให้ความรู้ ให้มีสติ อีกทั้งยังเป็นการให้ความแก่เขวชวน เพิ่มเติมในสิ่งที่เขวชวนไม่รู้เข้าไปเพื่อให้เขวชวนได้รับข้อมูลข่าวสาร และเป็นกาชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องให้เขวชวนด้วย รูปแบบการสั่งสอนแยกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

การสั่งสอนโดยตรง มีการใช้ในช่วงเวลาที่ให้เขวชวนพัก ให้ได้มีการพูดคุยกับผู้นำเขวชวนชุดอบรม บางครั้งเขานำเรื่องการเรียน เรื่องครอบครัว เรื่องปัญหาในการทำกิจกรรมในโรงเรียนมาปรึกษาแล้วรีบฟังคำตอบซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการสั่งสอนจากผู้นำเขวชวนชุดอบรม ลักษณะคำสั่งสอนที่ใช้มีหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นการเอาประสบการณ์ที่ผู้นำเขวชวนชุดอบรมเคยผ่านมาถ่ายทอดให้เขวชวนรับฟังเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่เขวชวนคิดอยู่ สิ่งที่เขาชวนเป็นอยู่ ในการสั่งสอนนั้นบรรยากาศเป็นเหมือนการสนทนาพูดคุยอย่างมีหลักการ ผู้นำเขวชวนชุดอบรมท่านหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า

“เมื่อเราได้พูดคุยแล้ว ไม่ได้พูดเรื่องเพื่อเจอ ต้องมีจุดที่เราจะพูดเรื่องอะไร ผมจะไม่พูดไปเรื่อยเปื่อยเพราะผมถือว่าการพูดมากเกินไปจะทำให้ถ้อยคำของเขาเสื่อม

เนื่องด้วยน้องๆ เขวชวนยังอยู่ในวัยเรียน ซึ่งถือเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ การพูดให้การอบรมหรือสอนให้เข้าใจและเห็นภาพอนาคตของพวกเขาเป็นการสร้างจิตสำนึกให้เขวชวน และสอนเพื่อไม่ให้ผิดพลาดในอนาคต จะได้ไม่ต้องเสียเวลาเพราะการสั่งสอนโดยตรงนี้จะมีลักษณะของการพูดที่ชัดเจน ย้ำชัด เขวชวนจึงเข้าใจสิ่งที่สื่อสารไปได้ง่าย

การสั่งสอนโดยอ้อม นอกจากการสั่งสอนโดยตรงแล้ว ยังมีการสั่งสอนโดยอ้อมอีกด้วย คือ การแทรกคำสอน คำเตือนสติในหลายๆ ในการสั่งสอนจะเป็นไปในลักษณะที่ค่อยๆ ซ้ำไปจะไม่บอกโดยตรง ชี้แนะเฉยๆ พอให้จับทางได้ และบอกไว้เป็นปริศนาให้ใคร่ครวญอยู่ตลอด มีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของเขาชวน

“จะสอนอ้อมๆ เมื่อน้องๆ เข้ามาขอคำปรึกษา จะไม่ฟันธงให้น้อง”

“เราจะสอนประกอบตัวอย่างให้เห็นแล้วอยากหรือกลัวในสิ่งนั้นๆ และให้เขามีประสบการณ์ด้วยการลงมือทดลองทำ ให้เขามีโอกาสลงทำในสิ่งที่เราอยากให้เขาทำ”

“ผมจะขอสอนแบบวางท่อนไว้ให้น้องๆ เอาไว้คิดเอง จะไม่ชี้แนะว่าต้องทำอย่างนั้น อย่างนี้ เพราะคิดว่าโตๆ กันแล้ว เป็นปัญญาชนไม่มีอะไรเข้าใจยาก เมื่อทิ้งท่อนไว้ให้แล้วก็อยู่ที่ว่าใครจะเก็บไปคิดหรือไม่”

1.2 แบบบรรยาย

เป็นวิธีการสอนหลักที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมใช้ในการอบรมครั้งนี้ โดยมีหัวหน้าชุดอบรมเตรียมเนื้อหาที่จะทำการอบรมและทำการคิด วางนโยบาย วางแบบแผน และนำมากระจายให้กับผู้นำเยาวชนคนอื่นๆ จัดให้มีคนรับผิดชอบ ทำเป็นลำดับขั้นมีขั้นตอนที่ทางผู้นำเยาวชนเป็นข้อกำหนด รูปแบบการทำงานเป็นแบบที่เรียกว่า Cyclic Order

Cyclic Order คือการให้ผู้นำเยาวชนชุดอบรมหมุนเวียนผลัดกันมาอบรม โดยมีทั้งผู้นำเยาวชนรุ่นพี่ที่เรียกว่า “พี่บ้าน” ที่ต้องอยู่กับเยาวชนตลอดการอบรม มีการเล่นเกมส์ต่างๆ สลับกับการอบรมเพื่อให้การอบรมไม่ซ้ำซาก ไม่เกิดความน่าเบื่อหน่าย หรือเยาวชนไม่รู้สึกเบื่อกับการอบรมซ้ำๆ เดิมๆ อย่างเช่น การละลายพฤติกรรม มีการวางแผนการอบรมในทุกวันว่าจะมีการอบรมอะไรบ้าง โดยผู้นำเยาวชนชุดอบรมทั้งชุดจะต้องมีการเข้าร่วมประชุม ลงมติ ทั้งนี้จะมีประธานชุดอบรม เป็นคนกำหนดแผนโดยรวม การทำงานระหว่างหัวหน้าทีมกับลูกทีม จะเป็นในลักษณะที่น้อง ไม่สร้างความคิดค้นให้กับลูกทีม จะมีการพูดคุยกันตรงๆ ไม่มีการโกหก หรือเสแสร้ง หากในแต่ละส่วนมีปัญหาเกิดขึ้น ก็จะมีการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปก่อน หากเกิดปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้เอง ก็จะมีการรายงานประธานชุดอบรม เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาต่อไป ประธานจะสร้างกำลังใจให้ผู้นำชุดการอบรมทั้งหมด ให้มีแรงในการทำงานทุ่มเทอยู่กับงานอย่างเต็มที่ดังที่เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

“พี่ มีการเตรียมงานดี มีการเตรียมข้อมูลดี มีระบบดีคะมีการนำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจและไม่น่าเบื่อ”

“คิดว่าพี่ๆ พยายามที่จะหาอะไรๆ ใหม่ๆ มาถ่ายทอดให้พวกเราเสมอๆ มีการทำงานเป็นระเบียบ ระบบดีครับ”

รูปแบบการทำงานของผู้นำเยาวชนชุดอบรมนี้ ยึดหลักที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของประธานชุดอบรมและมีการทำงานกันเป็นระบบตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีประธานชุดอบรมเป็นผู้วางนโยบาย วางรูปแบบ กำหนดแผนและลูกทีมปฏิบัติตาม โดยทั้งชุดการอบรมจะต้องมีความคิดอันเดียวกัน เพื่อให้การอบรมมีเป้าหมายร่วมกันว่าจะต้องเกิดความสำเร็จให้มากที่สุดบนรากฐานของการกระทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

การจัดทำหลักสูตรการอบรมนี้เป็นการประยุกต์มาจากหลายๆ หลักสูตร โดยนำเอาจุดเด่นจุดที่วิเคราะห์แล้วว่าเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมาประยุกต์เข้าด้วยกัน สามารถปรับเปลี่ยนแผนได้ เพราะเป็นการอบรมที่ไม่สามารถทำตามตำราได้อย่างแน่นอน ต้องการทางแก้เมื่อเกิดปัญหาแบบวันต่อวัน และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม หาเทคนิคที่ดีขึ้นเรื่อยๆ

“เนื้อหาที่ทำการอบรมในบางช่วงจะน่าเบื่อมากๆ ง่วงนอนสุดๆ แต่พี่ๆบางทีก็จะมากระตุ้นให้เราารู้สึกตื่นตัว บางทีเพื่อนๆ ก็จะช่วยสะกิดกันเองเพราะว่าเกรงใจรุ่นพี่ด้วย”

“เข้าใจนะครับว่าเนื้อหาบางช่วงหนักไปสำหรับพวกน้องๆ ด้วยระยะเวลาการอบรมที่สั้น และเนื้อหาเยอะทำให้ดูเหมือนกับเป็นการอัดเขี่ยข้อมูลให้น้องๆ เพื่อให้นำไปปฏิบัติจริงๆ ได้ตามกำหนดการที่ได้เตรียมไว้แต่น้องๆ ก็เต็มที่กันดีนะครับ”

1.3 แบบตอบปัญหา

ในระหว่างหรือหลังจากการบรรยายอบรม ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีช่วงเวลาซึ่งเป็นช่วงถาม-ตอบ เป็นช่วงที่มีการปูพื้นความรู้ความเข้าใจแล้วเมื่อมีประเด็นปัญหาที่ติดค้างความเข้าใจอยู่ หรือเป็นกรณีศึกษา ก็สามารถเปิดคำถามได้ เป็นช่วงสำหรับหาความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมสำหรับคำตอบถ้าได้รู้ถึงความคิดความเข้าใจของผู้ถามว่าเขาต้องการหรือมีวัตถุประสงค์อย่างไร ในการถาม ก็จะสามารถกล่าวแก้หรือตอบปัญหาได้ตรงจุด ทำให้การสอนเกิดผลและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

“เราเน้นให้เป็นการอบรมแบบสองทางนะครับ จะพยายามให้น้องๆ ได้ใช้ความคิดให้เต็มที่ที่สุด ส่วนใหญ่น้องๆ จะไม่ค่อยกล้านำเสนอพวกเรารุ่นพี่ที่ต้องการกระตุ้น จะมีน้องๆ บางกลุ่มที่สนใจเนื้อหาการอบรมมากๆ ก็จะมีการซักถามกันอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะตอนช่วงการสอนให้เขียนโครงการก็จะพบว่ามีปัญหาบางอย่างอาจเป็นเพราะว่าน้องๆ ยังไม่เคยมีประสบการณ์ด้านนี้มาก่อนทำให้การเรียนรู้ด้านนี้อาจจะช้าไปบ้าง”

“น้องๆ บางคนไม่กล้าถามกันในระหว่างการอบรมแต่นำปัญหาต่างๆ ไปทำการซักถามนอกกรอบบ้าง เป็นการส่วนตัวบ้าง หนูก็ยินดีตอบเพราะเราเข้าใจว่าบางครั้งน้องๆ บางคนยังไม่กล้าที่จะถามกันเดี๋ยวนั้นเลย หรือบางคนยังคิดไม่ทันก็มักคำถามไม่ได้เดี๋ยวนั้น แต่บางทีเวลาไม่พอไม่ทันได้ถาม-ตอบก็หมดเวลาแล้วก็จะนำมาถามกันต่างหาก แต่เป็นเฉพาะบางกลุ่มบางคนเท่านั้นนะส่วนใหญ่แล้วก็จะนิ่งเงียบกันไป”

จากการวิจัยพบว่าคำตอบที่ให้ถ้าเป็นด้วยเรื่องข้อเท็จจริงเช่นข้อมูลว่าด้วยเรื่องยาเสพติดก็จะตอบตามเนื้อหาข้อมูลที่มีอยู่เป็นลักษณะพันธงถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ ดี-ไม่ดี มีข้อมูลอ้างอิงคำตอบที่ได้ให้ไว้กับเยาวชนผู้เข้าอบรม แต่ในบางเรื่องเช่นในทางปฏิบัติ หรือเชิงเทคนิค หรือการนำเสนอความคิดเห็นก็จะไม่ได้เป็นการพันธงคำตอบแต่จะเป็นการถามกลับเพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์หรือความต้องการที่แท้จริงของผู้ถามเพื่อจะได้ตอบคำถามได้ตรงประเด็นมากขึ้นแต่ส่วนมากจะเป็นการให้คำตอบเชิงข้อมูลบวกกับนำเสนอสิ่งที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมคิดหรือเห็นว่าควรเป็นอย่างไรด้วยเหตุผลอะไรแล้วให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมคิดซึ่งนำหนักเองเพื่อให้ได้เป็นคำตอบสุดท้ายของแต่ละคนเอง

“น้องส่วนใหญ่เมื่อตั้งคำถามมาแล้ว เราจะพยายามชี้ให้น้องคิดแบบเป็นเหตุเป็นผลกัน เช่น ถ้า...แล้วผลจะเป็นอย่างไร น้องๆ จะได้คิดเป็นแล้วได้คำตอบที่เป็นของตนเองไม่เป็นภาวะ

บังคับ แต่ส่วนใหญ่พอเราชี้ให้เห็นว่าเราคิดอย่างไร เห็นอย่างไร น้องๆ ก็มักจะเอออออกับเราคั่งยเสมอๆ”

1.4 แบบวางกฎ ตอกย้ำอุดมการณ์

เป็นการชี้แจงถึงความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งจะสอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ หรือเดินตามรอยอุดมการณ์ที่ยึดถือไว้เพื่อการพัฒนา เป็นการตอกย้ำถึงผลดีถ้าปฏิบัติและผลเสียถ้าไม่ปฏิบัติ จะไม่ได้เป็นการบังคับ ในการอบรมนั้น ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีความมุ่งมั่น ตั้งใจอย่างเห็นได้ชัดในความต้องการที่จะปลูกฝังอุดมการณ์แก่นักพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม เยาวชนจะเห็นถึงความตั้งใจจริงและความจริงใจที่ต้องการจะถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่มีทั้งหมดให้เยาวชนรับกลับไปพัฒนาในท้องถิ่นของตนเอง สร้างเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดให้เกิดขึ้นให้ได้ ความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนา ความจริงใจและกำลังใจที่มีให้แก่เยาวชนจะไม่แสดงอารมณ์อ่อนไหวทางจิตใจ หรือย่อท้อให้เยาวชนเห็นเพราะอาจส่งผลให้กระบวนการอบรมล้มเหลวได้

“ในการอบรมนี้ พวกเราได้จัดให้มีช่วงกิจกรรมเพื่อตอกย้ำความเข้าใจถึงภาระหน้าที่ที่ให้แก่เยาวชนเข้าใจถึงการมาเข้าร่วมการอบรมเป็นลักษณะการทำพิธีรับขวัญชาวค่ายเพื่อเป็นการต้อนรับน้องๆ เยาวชนซึ่งให้ความรู้สึกว่าเป็นพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์ หรืออีกนัยหนึ่งเหมือนเป็นการทำความเข้าใจโดยปริยายถึงความเป็นพวกพ้องเดียวกัน รวมถึงมีการจุดเทียนอุดมการณ์ เพื่อให้เข้าใจถึงเหตุผลที่แท้จริงที่ทำให้พวกเราต้องมาอยู่ร่วมกัน”

“ผู้นำต้องมีอุดมการณ์ จิตวิญญาณ ความเสียสละ ไม่คิดถึงแต่ประโยชน์ส่วนตัว เราต้องพยายามถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ให้กับน้องๆ เมื่อเขารู้ว่าเขามาทำอะไร เมื่อมีเป้าหมายแล้วเขาจะไปไหน เขาอุปสรรคจะไม่สามารถทำให้เขาล้มได้”

1.5 แบบปฏิบัติกิจกรรม ในการสื่อสารกับเยาวชนโดยเฉพาะการสื่อสารผ่านรูปแบบการทำกิจกรรมเป็นรูปแบบการนำเสนอความบันเทิงให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมไม่รู้สึกเครียดกับการอบรมมากและยังได้เนื้อหาที่สอดแทรกในการนำเสนอผ่านกิจกรรมให้ง่ายต่อการจดจำ ใช้กิจกรรมเป็นการดึงความสนใจให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้สึกสนุกสนาน ผ่อนคลายหลังจากที่ทำการอบรมแบบบรรยายจนเครียดแล้ว จะจัดเป็นช่วงสำหรับสลับเปลี่ยนกับการอบรมแบบปกติ เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการอบรม จากการวิจัยพบว่าการนำเสนอเนื้อหาสาระสอดแทรกกับการทำกิจกรรมทำให้เยาวชนสามารถจดจำเนื้อหาได้ง่ายและได้นาน เป็นการอบรมที่ง่าย และสนุก เป็นลักษณะการเปิดโอกาสให้มีการฝึกปฏิบัติจริงบ้าง เห็นข้อมูลที่แท้จริงแล้วนำเสนอแบบเปรียบเทียบการกระทำ เป็นการจัดเกมที่ให้เนื้อหาเป็นการเตือนสติและแง่คิดในการป้องกันยาเสพติด ให้

เยาวชนห่างไกลยาเสพติด เช่นเกมคนโนไม่ให้ออก คนนอกไม่ให้เข้า บางครั้งเป็นเกมกิจกรรมเพื่อ การกระชับความสัมพันธ์หรือสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมด้วยกันหรือกับผู้นำเยาวชน ชนชุดอบรม เช่นเกมละลายพฤติกรรม นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเพื่อเป็นการพัฒนาเยาวชนสู่การ เป็นแกนนำเครือข่าย โดยการจัดกิจกรรมเสริมความรู้ความเข้าใจและแนวทางปฏิบัติสู่การเป็นผู้ ปฏิบัติและจัดกิจกรรมเพื่อการรณรงค์ป้องกันยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ และขยายเครือข่ายสู่ เยาวชนในวงกว้าง ได้แก่การเขียน วางแผน และจัดทำโครงการ การพูดต่อหน้าสาธารณชน และ การเป็นวิทยากร เป็นต้น

ด้วยรูปแบบการนำเสนอผ่านลักษณะกิจกรรมนี้ ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือมีเหตุผลในการทำกิจกรรมนั้นๆ มีการชี้แจงเหตุผลและความสำคัญในการอบรมเพื่อให้เยาวชนเข้าใจและเห็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการอบรม โดยปกติเยาวชนผู้เข้ารับการ อบรม จะมีเหตุผลสนับสนุนความคิดของตนเองไม่ชอบถูกใครบังคับ หรือชี้้นำให้คิดเป็นอย่งนั้น อย่งนี้ มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้เยาวชนไม่สนใจกับเนื้อหาการอบรมเท่าที่ควรไม่ว่าจะเป็น บรรยากาศในการอบรม ช่วงเวลาในการอบรม หรือสภาวะอากาศในช่วงทำการอบรม แต่สิ่งสำคัญ สิ่งหนึ่งที่ทำให้เยาวชนไม่สนใจเนื้อหาการอบรมคือเพราะถูกยึดเยียดความคิด จากการวิจัยพบว่า เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเป็นของตัวเองซึ่งอาจไม่เหมือนของที่ ทำให้ลักษณะกา ทอดเนื้อหาการอบรมผ่านการปฏิบัติกิจกรรมบางครั้งเจอปัญหาว่าเยาวชน เกิดอาการเบื่อการ อบรม ปัญหานี้สามารถควบคุมได้นั้นคือการพยายามลดอคติทางความคิดของเยาวชนผู้เข้ารับ การอบรมลงด้วยการพูดคุยบนพื้นฐานของเหตุและผล แล้วนำเสนอเหตุผล หรือความคิดของผู้นำ เยาวชนชุดอบรมเข้าไปให้เห็นแต่ก็ไม่ยึดเยียดความคิดให้เยาวชน และทำการอธิบายเป้าหมาย ของการทำกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งจะเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกทรรศนะ ไม่มีการบอกใครถูก ผิด เป็นการให้อิสระทางความคิดแก่เยาวชนและเป็นการสอนให้เยาวชนรู้จักใช้เหตุและผล ประกอบการกระทำ

"พี่ๆ จะมีประเด็นหรือมีวัตถุประสงค์ทุกครั้งในการทำกิจกรรมแต่ละฐาน ซึ่งหลังจากเสร็จ กิจกรรมฐานแล้วพี่ๆ ก็จะสามารถสรุปประเด็นในฐานนั้นๆ ให้เราฟังทำให้เราสามารถเข้าใจถึงสิ่งที่พี่ๆ ต้องการจะสื่อ แต่บางครั้งก็รู้สึกว่าสิ่งที่สรุปไม่น่าเป็นไปได้ขนาดนั้น"

อีกรูปแบบกิจกรรมที่ใช้สื่อสารในการอบรมนี้จะเป็นการสื่อสารด้วยการใช้รหัสตบมือคอส คุ้ไปกับการร้องเพลง หรือตบมือประกอบข้อความนั้นๆ ที่ไม่ได้สื่อความหมายโดยตรงแต่จะเห็นที่ กันดีว่าถ้าเยาวชนชุดอบรมร้องเพลงนี้ สิ่งแบบนี้จะต้องทำอะไรต่อ ดังที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมได้ให้ สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

"เวลาที่น้องๆ เริ่มรู้สึกเบื่อ เราก็จะสรรหาอะไรมาให้น้องตื่นตัว เป็นการกระตุ้นความสนใจ ให้น้องๆ รู้สึกแปลกใหม่ มีอะไรเปลี่ยนแปลงบ้าง เช่นถ้าวงก็จะมีการตะโกนคล้ายการร้องเพลง"

พร้อมกับตบมือประกอบเป็นรหัส คือ (ซ้าย..1.2..จำ..ขวา..1.2..น่ารัก) เมื่อดูแล้วสังเกตเห็นว่าน้องเริ่มล้ำเริ่มม่วงแล้ว เราก็จะร้องแบบไม่ทันให้ตั้งตัว ทุกคนก็จะรู้ว่าต้องร้องตามเพื่อเป็นการสั่งให้ตื่นตัวแล้วแล้วบรรยากาศการอบรมก็จะดีขึ้นเหมือนเป็นการเปลี่ยนความรู้สึกจากความเบื่อเป็นความสนุก"

"เราจะมีช่วงเวลาที่จะต้องทำการเปลี่ยนฐานกิจกรรมซึ่งเราจะไม่ใช่คำสั่งตรงๆ ห้วนๆ ให้น้องๆ ปฏิบัติตาม แต่เราจะมีเพลงที่จะใช้ร้องเวลาต้องการเปลี่ยนฐานกิจกรรมหรือเปลี่ยนรูปขบวนการยืนหรือการเดิน เป็นการร้องเพลงเพื่อผ่อนคลายความรู้สึกต่อต้านในกรณีที่ใช้คำสั่งอย่างเดียว น้องอาจจะไม่ทำตาม แต่เมื่อเราร้องเพลงประกอบคำสั่งแล้วน้องจะทำตามง่ายกว่าซึ่งเพลงที่ใช้ร้องจะเป็นประเภทเพลงสั้นๆ จำง่าย ๆ เช่น เพลงลมเพลมพัด"

2. ทักษะการสื่อสารโดยใช้วจนภาษา

จากการวิจัยพบว่า นอกจากที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะทำการให้การอบรมโดยใช้ทักษะแบบวจนภาษาคือแบบพูดให้ฟังแล้ว ยังให้การอบรมโดยใช้ทักษะการสื่อสารแบบอวจนภาษาสอดประสานไปในงานสื่อสารอีก เพราะการสื่อสารโดยใช้คำพูดหรือภาษาเพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้การสื่อสารบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้วจนภาษาในการอบรมเป็นการอบรมผ่านสัญลักษณ์ซึ่งคือทำให้ดู และให้ปฏิบัติตาม ซึ่งคือการกระทำของผู้นำเยาวชนชุดอบรมและการกระทำของผู้เข้ารับการอบรมเองเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดการปฏิบัติตาม โดยการวิจัยนี้ได้แบ่งการใช้ทักษะแบบอวจนภาษาเป็น 2 รูปแบบดังนี้

2.1 แบบการแสดงออกโดยใช้ภาษากาย จากการวิจัยพบว่า การสื่อสารในระหว่างการอบรม นอกจากจะใช้เป็นคำพูดแล้ว ผู้นำเยาวชนชุดอบรมยังใช้วิธีการสื่อสารด้วยสายตาให้เยาวชนรู้ว่าตอนนั้นควรปฏิบัติอย่างไร หรือในกรณีที่เยาวชนทำผิดหรือเริ่มไม่เป็นระเบียบวินัยมาก ๆ ก็มิได้ดุตำว่ากล่าวทุกครั้งไป แต่จะทำหน้าตาเข้ม ไม่ยิ้มหรือทำหน้าตาให้เครียดเข้าไว้ คือเอาใบหน้าหรือสายตาในการสื่อสารแทน เยาวชนก็จะสังเกตเห็นแล้วเกิดความเกรงใจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคืออยู่ในระเบียบวินัยหรือตั้งใจการอบรมมากขึ้น

นอกจากการสื่อสารด้วยสายตาแล้ว ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะใช้วิธีการ สังเกตและจดจำเพื่อวิเคราะห์เยาวชนในระหว่างการอบรมว่าเยาวชนคนใดมีพฤติกรรมอย่างไร มีการพัฒนาด้านใดเกิดขึ้นแก่พวกเขาบ้าง ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะดูเยาวชนตลอด มีการสังเกตแววตาท่าทางเพื่อให้รู้ถึงความเปลี่ยนแปลงในด้านอารมณ์ความรู้สึกของเยาวชนตั้งแต่เริ่มการอบรม การสังเกตและจดจำนับเป็นวิธีการได้ข้อมูลเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมส่วนหนึ่งด้วย

การใช้ท่วงที ลักษณะท่าทางที่อ่อนโยน สุภาพ จริงใจ เสียสละ ตรงต่อเวลา ลักษณะท่าทางของผู้นำเยาวชนมีการกระทำที่มีคุณธรรมอยู่ในใจให้เยาวชนเห็น รวมถึงการแต่งกาย การวางตัว บุคลิกลักษณะ การแสดงตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ให้แก่เยาวชน เช่น การตรงต่อเวลา ความไม่ติดใจ สัญชาติญาณของการเป็นผู้นำ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นการใช้อัจฉริยะอีกลักษณะหนึ่งที่จะช่วยในการสร้างความเชื่อถือ สร้างความเชื่อมั่นในตัวผู้นำเยาวชนชุดอบรมเป็นอย่างดี ดังคำสัมภาษณ์ของผู้นำเยาวชนชุดอบรมท่านหนึ่งที่ทำให้ทัศนะในเรื่องนี้ไว้ว่า

“เราต้องทำให้เป็นตัวอย่างกับเขาให้เขาเห็น เพราะส่วนใหญ่เยาวชนสมัยนี้ค่อนข้างจะเรียนรู้ไว เขาจะดูออก เขาจะดูเลยว่าที่คนไหนมีลักษณะท่าทาง การพูดการเดิน กิริยามารยาท ความตรงต่อเวลา ความเสียสละ ความทุ่มเท อะไรต่างๆ เขาจะเริ่มเรียนรู้ไวมาก ก็จะต้องทำให้เขาดูก่อน จะเดินจะไปไหน การแต่งกาย คือเมื่อทำให้เขาเห็นลักษณะอย่างนี้มันจะซึมเข้าไปในตัวเขาโดยที่เขาไม่รู้ตัว ซึมผ่านทางร่างกายเข้าไป แล้วสุดท้ายมันจะไปฝังอยู่ในใจ”

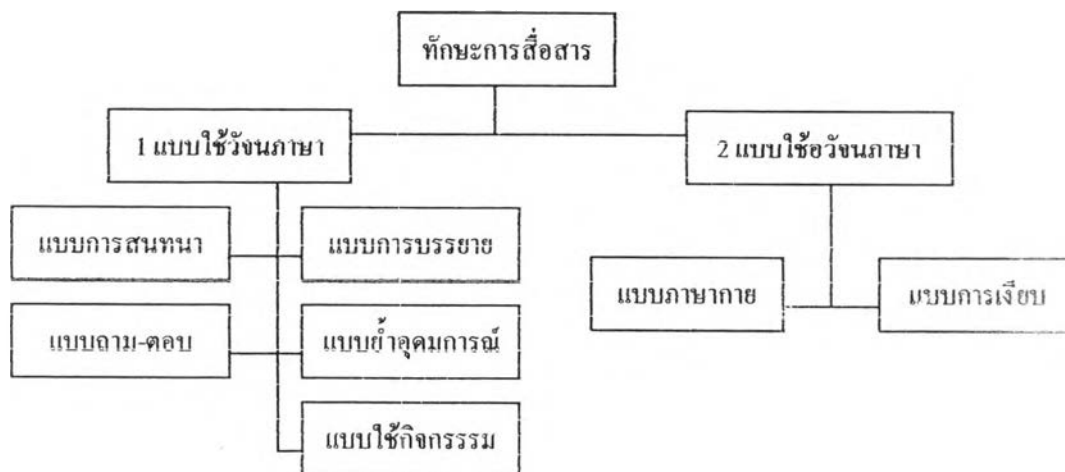
“คำพูดที่ๆ สื่อถึงความเป็นผู้รู้ อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่อวดฉลาด แสดงความมั่นคงในด้านวุฒิภาวะ ไม่กระโดดกกระตาค เวลาพูดเราจะเน้นการปฏิบัติหรือทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง ผมเชื่อว่าตัวอย่างมีค่ามากกว่าคำสอน”

2.2 แบบการเจียบ เป็นทักษะการสื่อสารโดยใช้อัจฉริยะอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมใช้ทำการสั่งสอน คือ จะไม่มีการพูดเลย โดยปล่อยเวลาของความเจียบลงัด และความนิ่งของผู้นำเยาวชนชุดอบรมทำให้เยาวชนเรียนรู้ด้วยตัวเองว่าควรปฏิบัติอย่างไรจึงจะเหมาะสมในสถานการณ์นั้น ๆ ให้เรียนรู้ว่าทำไมผู้นำเยาวชนรุ่นพี่จึงนิ่งเจียบ ไม่พูด ไม่ด่า ไม่ตำหนิ พวกเขาทำให้เกิดข้อบกพร่องอันใด ซึ่งวิธีการดังกล่าวนับเป็นทักษะอย่างหนึ่งที่ช่วยในการกระตุ้นให้เยาวชนได้ใช้ความคิด และตรวจสอบซึ่งกันและกันเองได้เป็นอย่างดี

“บางที่พี่ๆ เมื่อเวลาเราไม่ตั้งใจฟังการอบรม ก็จะนิ่งแล้วนั่งเจียบๆ พวกเราจะรู้แล้วว่าต้องควบคุมสถานการณ์กันเอง ต้องช่วยกันเตือนเพื่อนๆ คนอื่นๆ ให้รู้สึกเหมือนที่เราเป็นแล้วพยายามดึงความรู้ดีของพี่ๆ กลับมา”

แผนภูมิที่ 1

ทักษะการสื่อสารที่ผู้นำเยาวชนใช้ในการอบรม

จากการวิจัยในส่วนของการศึกษาทักษะการสื่อสารภายใต้กรอบทฤษฎีเรื่องการสื่อสารระหว่างบุคคล พบว่า เครื่องมือหลักของการอบรมนี้คือ "สื่อบุคคล" หรือ "ผู้นำเยาวชนชุดอบรม" ที่เป็น "ผู้ส่งสาร" และทักษะในการสื่อสารที่ใช้ในการอบรมนี้ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นซึ่งใช้เพื่อการสื่อสารกับ "เยาวชน" ซึ่งเป็น "ผู้รับสาร" มากที่สุด คือ "คำพูด" หรือภาษาพูดซึ่งก็คือวัจนภาษา เครื่องมือรองลงมาที่ใช้ในการทำการสื่อสารคือ "ภาษาท่าทาง" หรืออวัจนภาษา โดยในขณะทำการสื่อสารระหว่างบุคคล ผู้นำเยาวชนชุดอบรมใช้เครื่องมือทั้ง 2 ประเภททางการสื่อสารระหว่างบุคคล ใน 2 ลักษณะคือ

1 การสื่อสารระหว่างบุคคล สามารถแบ่งลักษณะการสื่อสารระหว่างบุคคลได้เป็น 2 แบบดังนี้

1.1 การสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างเป็นทางการ จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างเป็นทางการเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่การเริ่มต้นกิจกรรมการอบรมควบคู่ไปกับการสื่อสารกลุ่มใหญ่อย่างเป็นทางการ และจะมีความเด่นชัดมากขึ้นตั้งแต่ในช่วงกิจกรรมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการเข้าค่ายอบรม ระเบียบการใช้ชีวิตร่วมกัน การแบ่งและมอบหน้าที่ให้กับเยาวชน ในวันแรกของการอบรม ซึ่งได้มีการแบ่งกลุ่มเยาวชนออกเป็นกลุ่มย่อย (Small Group) เรียกว่า "บ้าน" โดยบ้านหนึ่งๆ จะมีเยาวชน 15-20 คนต่อผู้นำเยาวชนชุดอบรมประจำบ้านประมาณ 10 คน ทำให้การสื่อสารแบบตัวต่อตัวระหว่างผู้นำเยาวชนชุดอบรมกับเยาวชนเกิดขึ้นได้มากกว่าในขณะทำการสื่อสารภายใต้การอยู่เป็นกลุ่มใหญ่

1.2 การสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างไม่เป็นทางการ จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า การสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการจะเกิดขึ้นหลังจากกระบวนการอบรมได้เริ่มต้นผ่านไปแล้ว 1 วัน โดยผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะทำการสื่อสารลักษณะนี้กับเยาวชนครั้งแรกใน "ชั่วโมงจับเข้าคู่ด้วยกัน ครั้งที่ 1" ซึ่งเป็นช่วงเวลากิจกรรมตอนกลางคืน ของการอบรม ซึ่งในกิจกรรมนี้เครื่องมือในการสื่อสารที่ใช้ผสมผสานกันทั้ง "คำพูด" และ "สีหน้า" "แววตา" "น้ำเสียง" ที่แสดงออกมาให้เยาวชนเห็นถึงความเปิดเผยตัวเป็นกันเองของผู้นำเยาวชนชุดอบรม เพื่อให้เยาวชนรู้สึกผ่อนคลายและกล้าที่จะเปิดเผยตัวตนของเยาวชนออกมา ภายหลังจากการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการครั้งแรก เกิดขึ้นการสื่อสารลักษณะนี้ได้เกิดขึ้นอีกเป็นระยะ ๆ ระหว่างการอบรม ตามแผนการการอบรม และตามช่วงเวลา ผู้นำเยาวชนชุดการอบรมวางไว้ว่าเป็นช่วงที่สามารถทำการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการกับเยาวชนได้โดยไม่เสียระบบ จากการวิเคราะห์พบว่า การสื่อสารลักษณะนี้เกิดขึ้นในช่วงต่อไปนี้

-ช่วงพักระหว่างการการอบรม โดยช่วงนี้ผู้นำเยาวชนรุ่นพี่การอบรมจะพูดคุย หยอกล้อกับเยาวชนอย่างเป็นกันเองเพื่อสร้างความคุ้นเคยและทำให้เยาวชนเกิดความสุขสนุกสนานในการการอบรม

-ช่วงการฝึกปฏิบัติสมาธิและพลังจิต เป็นช่วงเวลากิจกรรมในวันที่ 2 ของการอบรม ซึ่งผู้นำเยาวชนชุดอบรมและเยาวชนเกิดความคุ้นเคย สนิทสนมและไว้วางใจกันมากแล้ว ทำให้กิจกรรมนี้เป็นเหมือนกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ เพราะผู้นำเยาวชนชุดอบรมประจำบ้านต้องพูดคุยสื่อสารบอกเทคนิคและให้กำลังใจเยาวชน

-ช่วงอำลาชาวค่ายในพิธีปิด เป็นกิจกรรมวันสุดท้ายของกระบวนการอบรมที่ทั้งผู้นำเยาวชนชุดอบรมและเยาวชนได้ทำการสื่อสารแบบตัวต่อตัวมากที่สุด อีกทั้งยังมีการใช้วัจนภาษาสื่อสารแก่กันและกันเป็นอย่างมาก เช่น ลูบหัว ตบไหล่ และใช้คำพูด "ทิ้งท้าย" เยาวชนให้ตั้งใจทำหน้าที่ในการพัฒนาผู้นำและขอให้สามารถสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่งให้ได้ และทำตาม"คำมั่นสัญญา" ที่ได้ให้กับผู้นำเยาวชนชุดอบรมไว้ให้ได้

2 การสื่อสารกลุ่มใหญ่ (Large Group Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างคนจำนวนมากซึ่งอยู่ในที่เดียวกันมีคนจำนวนมากเข้าร่วมกิจกรรมสื่อสารทำให้ขาดลักษณะของการสื่อสารแบบบุคคลต่อไป บางกรณีต้องใช้สื่ออื่นเข้าช่วย จากผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารกลุ่มใหญ่ที่เกิดขึ้นในการอบรม เป็นลักษณะของการใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Process) มาเป็นกรอบในการสื่อสาร โดยที่มีเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารเช่นเดียวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล คือ มีการใช้วัจนภาษาและวัจนภาษาและอวัจนภาษาเป็นหลัก อีกทั้งรูปแบบการสื่อสารในการสื่อสารกลุ่มใหญ่ก็ยังคงจำแนกได้ในลักษณะเดียวกันกับการสื่อสารระหว่างบุคคลคือ

2.1 การสื่อสารกลุ่มใหญ่อย่างเป็นทางการ จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมพบว่า การสื่อสารกลุ่มใหญ่อย่างเป็นทางการ เป็นรูปแบบการสื่อสารที่เกิดขึ้นมากที่สุดและบ่อยครั้งที่สุดในกระบวนการอบรม การสื่อสารลักษณะนี้เกิดขึ้นตั้งแต่ที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมกับเยาวชนได้พบกันหลังจากที่เทาก้าวแรกของเยาวชนเหยียบสู่พื้นของสถานการอบรม นับตั้งแต่เริ่มกิจกรรมการรายงานตัว การปฐมนิเทศ การเข้าร่วมพิธีเปิด ตลอดจนถึงการละลายพฤติกรรมและการอบรมบรรยาย ในกิจกรรมทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ผู้นำเยาวชนชุดอบรมทำการสื่อสารกับเยาวชนในลักษณะ "กลุ่ม" ตลอดเวลา ยังไม่มีการแบ่งเป็นบ้าน จากการสัมภาษณ์ผู้นำเยาวชนชุดการอบรมถึงการดำเนินการในลักษณะกลุ่มใหญ่พบว่า เหตุผลที่ผู้นำเยาวชนยังไม่ทำการแยกเยาวชนออกเป็นกลุ่มย่อย สรุปได้ว่าเนื่องเพราะต้องการให้เยาวชนมีโอกาสเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และเรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่ไม่ใช่ "พวกพ้อง" ตนเอง รวมถึงสร้างความรู้สึกเห็นใจผู้อื่นให้เกิดขึ้นกับตัวเยาวชนอันจะนำไปสู่ "การได้เพื่อนใหม่" รู้จักการเข้ากลุ่มใหม่ให้เยาวชนอีกด้วย โดยในการอบรมนอกจากผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะสื่อสารด้วยการอธิบายแล้วยังใช้ท่าทางสาธิตประกอบคำอธิบายด้วย

การบรรยายเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีการสื่อสารกลุ่มใหญ่อย่างเป็นทางการ โดยผู้นำเยาวชนชุดอบรมที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระสู่เยาวชนโดยผ่านสื่อ "คำพูด" เป็นหลัก โดยมีการใช้สื่อท่าทาง น้ำเสียง ที่สอดคล้องกับอารมณ์ของเนื้อเรื่องที่บรรยาย นอกจากนี้ยังนำสื่อการบรรยายทำให้สามารถดึงดูดความสนใจของเยาวชนได้เป็นสื่อเทคโนโลยีทันสมัย มีภาพเคลื่อนไหว สี เสียง มาประกอบการบรรยายทำให้สามารถดึงดูดความสนใจของเยาวชนได้เป็นอย่างดี สามารถทำสื่อสารเนื้อหาที่มีลักษณะนามธรรมให้เยาวชนเข้าใจได้ง่ายขึ้น อีกทั้งช่วยเยาวชนในการจดจำเนื้อหาได้เป็นอย่างดี

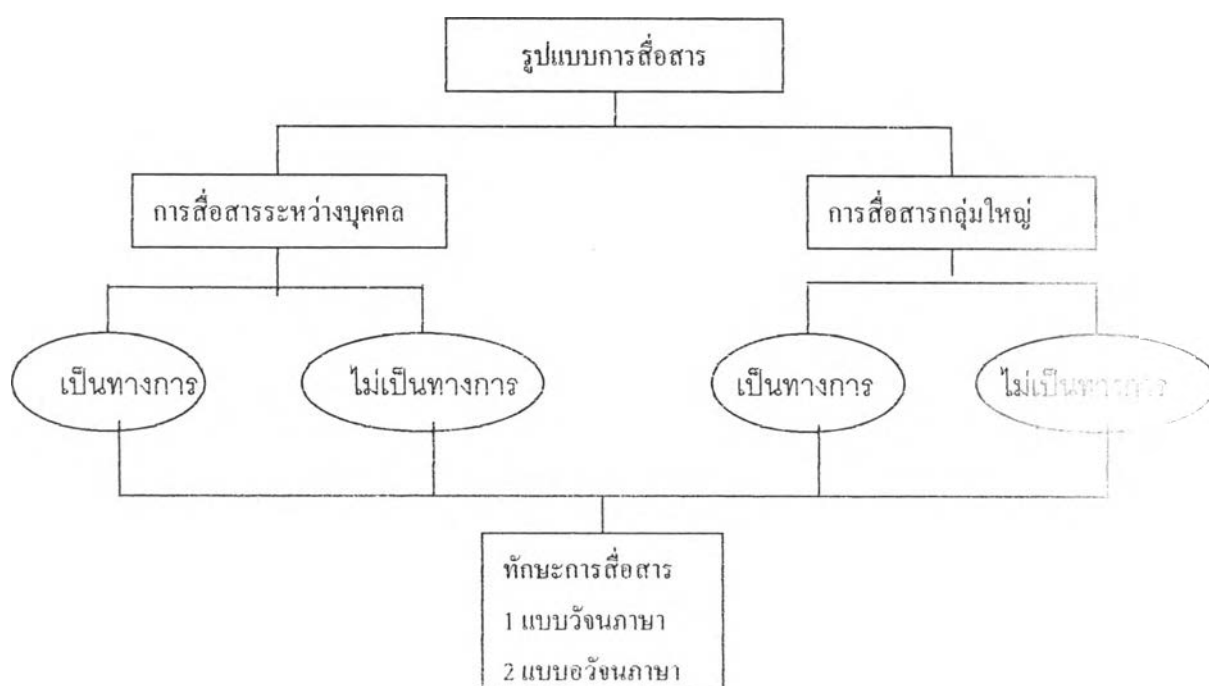
2.2 การสื่อสารกลุ่มใหญ่อย่างไม่เป็นทางการ จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า การสื่อสารกลุ่มใหญ่อย่างไม่เป็นทางการ จะเกิดขึ้นภายหลังการอบรมผ่านไป 1 ชั่วโมงเช่นเดียวกับการสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างไม่เป็นทางการ โดยเกิดขึ้นในกิจกรรมต่อไปนี้ คือกิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมกีฬาสมัครเล่น รวมถึงการบรรยายซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีการสื่อสารทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการผสมผสานกันไป

วิธีการสื่อสารในรูปแบบนี้ยังคงใช้สื่อ "คำพูด" และ "ภาษาท่าทาง" เป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสารโดยคำพูดและท่าทางที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมแสดงออกมีความแตกต่างจากการสื่อสารในลักษณะที่เป็นทางการ คือ เป็นคำพูดที่แทรกอารมณ์ขัน มีเสียงหัวเราะ ภาษาที่ใช้เป็นภาษากึ่งทางการบางครั้งมีการใช้ภาษาที่มีลักษณะเป็น "emic" หรือ "ภาษาคนใน" ของเยาวชนในการสื่อสารด้วย

นอกจากนั้นในช่วงนั้นธนาคารและกีฬาสมัครเล่น ยังนำ "สื่อกิจกรรม" ได้แก่ เกมและเพลงเข้ามาเสริมเพื่อให้มีบรรยากาศของความสนุกสนาน ช่วยในการสร้างความสัมพันธ์และความผูกพันระหว่างผู้นำเยาวชนรุ่นพี่ที่อบรมกับเยาวชนให้มีมากยิ่งขึ้น

แผนภูมิที่ 2

รูปแบบการสื่อสารที่ใช้ในการอบรม

ผลการวิจัยส่วนที่ 2 : กลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของผู้นำเยาวชนชนด้านการป้องกันยาเสพติด

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่มีสาเหตุสลับซับซ้อนมากมายหลายประการ เช่น ปัญหาครอบครัว สภาพทางจิตวิทยา การเรียนรู้ทางสังคม ตลอดจนความไม่รู้ เป็นต้น แล้วแต่ว่าจะมองปัญหาในแง่มุมใด ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดต่อไป การอบรมจะเป็นการให้ข่าวสารข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดด้วยรูปแบบที่หลากหลาย การบรรยายก็เป็นอีกรูปแบบในการใช้เพื่อการป้องกันยาเสพติด แม้ว่าการบรรยายจะมีวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจได้ยาก แต่ก็ยังเป็นวิธีการที่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจ ดังนั้นผู้นำเยาวชนชุดอบรมจึงต้องสรรหาลูกเล่นลูกยากลเม็ดเด็ดพรายในการดึงดูดความสนใจของผู้ฟังให้มากที่สุด ขณะเดียวกันก็ได้ทำให้เนื้อหาสาระเรื่องยาเสพติดลดน้อยลงไปแต่อย่างใด การอบรมนี้มีการใช้กลวิธีการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อโน้มน้าวใจให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้อย่างเต็มที่แล้วสามารถนำไปใช้ในการขยายผลในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านการป้องกันยาเสพติด ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า กลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจมีดังนี้

1 การยกอุทาหรณ์ การเล่าเรื่องประกอบ และการสาธิตของจริง

การยกอุทาหรณ์ และการเล่าเรื่องประกอบ เป็นกลวิธีการสื่อสารอย่างหนึ่งที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมได้นำมาใช้เพื่อยืนยัน และสร้างความหนักแน่นในข้อมูลด้านข้อเท็จจริงเพื่อโน้มน้าวใจให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมเห็นและเข้าใจอย่างเดียวกันกับผู้นำเยาวชนชุดอบรม เป็นกลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจที่ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาการอบรมได้ง่ายและชัดเจนช่วยให้จำแม่นยำ เห็นจริง และเกิดความเพลิดเพลิน ทำให้การเรียนการสอนในเนื้อหาการอบรมมีอรรถรสยิ่งขึ้น

จากการวิจัยนี้มากไปกว่าเรื่องราวที่อบรม พบว่าผู้นำเยาวชนชุดอบรมมีการยกตัวอย่างเรื่องราว ประสบการณ์ของผู้ติดยาเสพติด อุทาหรณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ติดยาเสพติดและครอบครัวของผู้ติดยาเสพติด เป็นการสอนให้เยาวชนที่เข้ารับการอบรมรู้จริงในสิ่งที่เกี่ยวกับเนื้อหาการอบรมที่แท้จริง ที่ควรรู้ ควรเห็นเป็นการให้การอบรมอย่างมีเหตุมีผล การสอนแบบให้เห็น ให้สัมผัสกับของจริง นี้ เป็นลักษณะการสอนที่นำเสนอเนื้อหาอย่างๆ เมื่อรู้เมื่อเห็นแล้วก็เข้าใจได้เลยจำได้ทันทีเพราะเป็นประสบการณ์ตรงเสมือนเป็นการให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ลงมือทำด้วยตนเองซึ่งช่วยทำให้เกิดความเข้าใจชัดเจน แม่นยำ การสอนให้เยาวชนตรงตามแล้วเห็นจริงได้นี้ ในบางครั้งเป็นการจำลองสถานการณ์ เหตุการณ์ให้เยาวชนดู ทำด้วยความละเอียด ทุกขั้นตอนแล้วลองให้เยาวชนปฏิบัติตาม การพาเยาวชนไปศึกษาพื้นที่จริงๆ ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชน มีการนำภาพวาดของจริงมาให้เยาวชนได้สัมผัสเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการสัมผัส เรียนรู้โดยประสบการณ์จึง

“พี่ๆ จะพาไปดูสถานที่จริงเพื่อให้เราได้เห็นชีวิตของชุมชนกลุ่มเลี้ยง ให้เราได้พูดคุยกับชาวบ้าน รับทราบปัญหาจริงจากปากของชาวบ้านเองมากกว่าคำพูดและคำสอนของพี่ๆ ที่นำมาถ่ายทอดในการอบรม มีการเอาเม็ดเงินมาจริงๆ มาให้ดูและได้สัมผัสให้รู้ว่ามันเล็กๆ แค่นี้แหละที่เป็นปัญหาระดับประเทศที่ต้องรีบแก้ไขกัน”

“พวกหนูได้ดู ได้สัมผัส ได้รู้ว่ายาเสพติดมีรูปร่างอย่างไร นอกจากสิ่งที่เรารู้มาว่ายาเสพติดคืออย่างนั้นอย่างนี้ พวกหนูได้ออกไปพบปะกับประชาชนในชุมชน ได้พูดคุยกับคนติดยา กับครอบครัวของเขา มันเป็นมากกว่าคำบอกเล่า บางประสบการณ์มันฝังเข้าไปในความคิดหนูทันที โดยต้องพยายามจำเลยล่ะ”

ในการสื่อสารกับเยาวชนช่วงอบรม ผู้นำเยาวชนชุดอบรมต้องมีเหตุผลเสมอในการทำกิจกรรมใดๆ มีการชี้แจงเหตุผล ตั้งแต่เรื่องเหตุผลและความสำคัญในการอบรมเพื่อให้เยาวชนเข้าใจ และเห็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการอบรมจึงเป็นเหตุให้ว่าการนำเสนอเนื้อหาการอบรมบางครั้งไม่สามารถกล่าวลอยๆ ได้ ต้องมีหลักฐาน หรือสิ่งที่น่าเชื่อถือได้มาแสดงประกอบการบรรยาย ซึ่งเป็นปกติที่น้องๆ จะมีเหตุผลสนับสนุนความคิดของตัวเองไม่เหมือนของพี่ๆ แต่ก็จะเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกทรรศนะ ไม่มีการบอกผิดหรือถูก แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นน้องๆ จะเป็นคนพิจารณาเองว่าจะฟังเหตุผลของใคร การมีทักษะในการใช้เหตุผลนี้ทำให้เยาวชนเกิดความเข้าใจในกระบวนการของผู้นำเยาวชนชุดอบรมมากขึ้น และลดทัศนคติทางลบหรืออคติที่เกิดขึ้นในจิตใจของเยาวชนที่มีต่อผู้นำเยาวชนชุดอบรมลงได้ในระดับหนึ่ง เป็นการให้อิสระทางความคิดแก่เยาวชนและเป็นการสอนให้เยาวชนรู้จักใช้เหตุและผลประกอบการกระทำ

จากการสัมภาษณ์ผู้นำเยาวชนรุ่นพี่บอกว่า “การบอกเหตุผลให้เยาวชนฟังเมื่อเราสั่งให้ทำอะไรนั้น เพื่อให้เขารู้ว่าผู้นำเยาวชนชุดอบรมมาทำอะไรอยู่ที่นี้ ตรงนี้ เป็นทั้งการแนะแนว และแนะนำไปในตัว บางทีเยาวชนจะนำเหตุผลเราไปได้คิดแล้วเกิดการแก้ไขปรับปรุง

ดังนั้นในการอบรม เยาวชนชุดอบรมจะต้องมีการใช้เหตุและผลอธิบาย บรรยาย สนทนา กับเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมเพราะเยาวชนมีการศึกษาที่ดี และอาจเป็นเพราะเยาวชนส่วนใหญ่เรียนอยู่ในสาขาวิทยาศาสตร์ ถูกสอนให้คิดเป็นอย่างผู้ที่มีเหตุผลอยู่แล้ว ดังนั้นซึ่งกลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจที่ดีวิธีหนึ่ง ที่เป็นการกระตุ้นให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมเกิดความเชื่อ แล้วตัดสินใจลงมือปฏิบัติในอนาคต คือการให้พบกับของจริง ปฏิบัติจริง เรียนรู้จากความจริง จะทำให้เยาวชนเข้าใจจริงๆ ว่าทำไมเนื้อหาเหล่านั้นจึงจำเป็นที่พวกเขาต้องอบรม แม่นยำ ชัดเจนและง่ายต่อการจดจำ เป็นกลวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจที่มีประสิทธิภาพสูงและเหมาะกับกลุ่มเป้าหมายในการอบรมนี้

2 การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา

เป็นการให้การอบรมโดยช่วยให้เรื่องที่ดีซึ่งยากต่อความเข้าใจ ให้ปรากฏความหมายเด่นชัดเข้าใจง่าย โดยเฉพาะมักใช้ในการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม เปรียบเทียบให้เห็นชัดด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือแม้เปรียบเรื่องที่เป็นรูปธรรมด้วยข้ออุปมาแบบสุภาษิตก็ช่วยให้ความหนักแน่นเข้าใจจากการวิจัยพบว่า การพูดให้ฟังของเยาวชนชุดอบรมโดยส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ภาษาสัญลักษณ์ในลักษณะของการเปรียบเทียบแบบอุปมา อุปไมย (Metaphor) โดยการหาลักษณะร่วมของของสองสิ่ง ซึ่งสิ่งแรกเป็นสิ่งที่เยาวชนทั่วไปรู้จักความหมายอยู่แล้ว มาเปรียบเทียบกับสิ่งที่สองที่เยาวชนยังไม่รู้จักดี โดยอาศัยตัวแรก เยาวชนก็จะรู้จักความหมาย

จากการวิจัยพบว่า ผู้นำเยาวชนชุดอบรมที่รับหน้าที่ในการบรรยายจะต้องสรรหาลูกเล่นลูกฮา งัดกลเม็ดเด็ดพรายต่างๆ มาใช้เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของผู้ฟังให้มากที่สุด ในขณะที่ยังคงต้องรักษาเนื้อหาสาระเรื่องของยาเสพติดไว้ให้ได้ โดยธรรมชาติของเนื้อหาวิชาเรื่องยาเสพติดนั้นค่อนข้างจะเป็นเรื่องจริงจังและอยู่บนพื้นฐานของการประพาศตามหลักศาสนา

ในการอบรมครั้งนี้ มีการใช้คำเปรียบเทียบเชิงอุปมา อุปไมย ให้เกิดความรู้สึกซึ่ง กิเลส และเข้าใจได้ง่ายดังที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมมีการบันทึกเนื้อหาการอบรมว่าด้วยเรื่องกลไกสมองกับการติดยาเสพติดในเชิงเปรียบเทียบต่อนึ่งไว้ดังนี้

“สมองมีกลไกและวิธีการทำงานที่สลับซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมหัศจรรย์มาก ความสามารถของมนุษย์เกิดจากความสามารถในการทำงานของสมอง จากผลการวิจัยการใช้ยาบ้าเพื่อแสวงหาความสุข สนุกสนานนั้น เป็นเรื่องที่ลงทุนด้วยชีวิตทั้งชีวิต แม้เลิกจากยาบ้าหรือรอดตายมาได้ แต่เซลล์สมองที่ถูกทำลายลงไปแล้วก็ไม่สามารถเจริญงอกงามขึ้นมาได้ใหม่ ระบบการไหลเวียนเข้า-ออก ของสารเคมีที่สร้างความสุขนั้นถูกทำลาย เกิดอาการสมองฝ่อ พวกเรามาช่วยกันรณรงค์ด้านยาเสพติดกันเถาะครับ ตามคำขวัญที่ว่า ชีวิตเป็นของท่าน อย่าให้ยาเสพติดเข้ามายึดอำนาจครอบครองศูนย์บัญชาการชีวิตท่าน”

จะเห็นได้ว่ามีการยกรูปของคำเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นความเป็นจริง ให้เห็นความสำคัญอย่างแท้จริง เปรียบว่าสมองเป็นศูนย์บัญชาการของชีวิต ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการที่จะทำให้ชีวิตเป็นอย่างไรจะถูกบัญชาการโดยสมอง ดังนั้นเมื่อเราติดยาเสพติดซึ่งเป็นตัวการที่ร้ายกวดในการทำลายสมองเรา ชีวิตเราก็จะโดนทำลายไปด้วยเพราะขาดตัวบัญชาการชีวิต

นอกจากนี้ยังมีการทำกิจกรรมสร้างสถานการณ์เปรียบเทียบเพื่อให้เยาวชนเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน แม่นยำและจดจำง่าย ๆ เช่นกิจกรรมการเป็นผู้นำ ก็จะมีเชื่อมโยงกับการเป็นพ่อแม่ของลูก จะต้องมีความรักในลักษณะใด ลูกจึงจะยอมเชื่อฟังและยอมปฏิบัติตามเพราะผู้นำนั้นมีหลายแบบ จากกิจกรรมที่จัดขึ้นอาจจะให้ผู้เข้าร่วมอภิปรายตั้งข้อสงสัยเกิดความเห็นว่าการป้องกันลูกไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ควรจะนำลูกอย่างไร เป็นต้น

อีกทั้งยังมีการเปรียบเทียบภาพ นำเสนอภาพของผู้ติดบุหรี่เทียบกับกลไกการทำงานของร่างกายต่างๆ แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่เป็นร่างกายปกติครึ่งหนึ่งกับอีกครึ่งเป็นร่างกายที่ทรมานจากการสูบบุหรี่ เป็นลักษณะการนำเสนอสารที่เป็นข้อเท็จจริงแบบการใช้ความกลัวในการเข้าถึงสื่อ ทำให้คนเรารู้สึกกลัวโทษจากการสูบบุหรี่

การยกตัวอย่างกรณีศึกษาในการเปรียบเทียบ เป็นการสมมติตัวละครขึ้นและกำหนดสถานการณ์มาให้เป็นตัวอย่าง ให้มีการจำลองสถานการณ์นั้นๆ แล้วว่าถ้าเราอยู่ในสถานการณ์นั้นๆ จะแก้ไขปัญหาได้อย่างไร ดังเช่นเรื่อง 'ตะวันดับที่หนองปลาหมอ'

"ณ ถิ่นทุรกันดารแห่งหนึ่ง ในประเทศไทย ตำบลหนองปลาหมอ มีราษฎรไทยคนหนึ่งชื่อ วินัย ได้มีโอกาสไปศึกษาที่กรุงเทพฯ เมื่อจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีแล้ว นายวินัยซึ่งกำลังเป็นบัณฑิตใหม่ จบการศึกษาด้านการพัฒนารัฐบาลชนบท ได้เดินทางกลับมายังตำบลหนองปลาหมอบ้านเกิดของตน เขาเป็นคนหนุ่มไฟแรง มีความคิดก้าวหน้าอยากที่จะพัฒนาตำบลบ้านเกิดให้ได้รับความเจริญก้าวหน้าให้เท่าเทียมกับตำบลอื่นๆ เมื่อเห็นสภาพตำบลหนองปลาหมอ วินัยเห็นว่าปัญหาสาเหตุติดเป็นปัญหาร้ายแรงของตำบล จึงได้เข้าไปปรึกษากับผู้ใหญ่บ้านว่าจะพัฒนาตำบลหนองปลาหมอ โดยเริ่มจากการสร้างถนนนำเขาชนเพื่อต่อต้านยาเสพติดในท้องถิ่นของตน โดยไม่พึ่งพาทางราชการเพราะทำให้ล่าช้า ผู้ใหญ่เห็นว่าเรื่องที่วินัยปรึกษานั้นเป็นไปได้ ยิ่งไปกว่านี้ยังให้หน่วยราชการเองงบประมาณมาจัดการอบรมให้เขาชน เพราะวินัยคนเดียวทำไม่ได้ แต่วินัยคิดว่าตัวเขาเองจะดำเนินการพัฒนารัฐบาลชนบทมา และถ้าให้รอทางราชการมาอบรมเขาชน ปัญหาสาเหตุติดอาจจะแพร่ขยายมากขึ้นในตำบลหนองปลาหมอ จึงได้นำเรื่องนี้ไปปรึกษากำนัน เมื่อกำนันจะช่วยพูดกับผู้ใหญ่บ้านให้ได้ แต่แล้วกำนันก็มีความคิดเช่นเดียวกันกับผู้ใหญ่ วินัยจึงไปปรึกษากับเจ้าอาวาสวัดหนองปลาหมอ ซึ่งทุกคนในตำบลนับถือท่านมาก ท่านเห็นดีด้วยในสิ่งที่วินัยจะทำ จะพัฒนาตำบล จึงให้การช่วยเหลือโดยการชักชวนชาวบ้านให้รวบรวมลูกหลานที่เป็นวัยรุ่นมาเข้ารับการอบรม โดยวินัยเป็นผู้ให้การอบรมเอง และท่านเจ้าอาวาสเป็นผู้อบรมเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม สถานที่อบรมคือวัดหนองปลาหมอ เมื่อผู้ใหญ่บ้านได้ทราบข่าวเกี่ยวกับการอบรมของวินัย ท่านโกรธมากที่วินัยทำโดยไม่ฟังคำของท่าน ซึ่งทางกำนันก็เห็นด้วยกับผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้ใหญ่บ้านจึงสั่งให้ชาวบ้านไม่ให้ส่งลูกหลานไปเข้าอบรมกับวินัย จึงทำให้ชาวบ้านตำบลหนองปลาหมอแบ่งเป็น 2 ฝ่าย ทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ชาวบ้านทั้ง 2 ฝ่ายจึงทะเลาะกัน เมื่อวินัยทราบเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทดังกล่าว ทำให้วินัยรู้สึกเสียใจมากกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และการกลับมาพัฒนาตำบลหนองปลาหมอมวินัยจึงครุ่นคิดอยู่กับปัญหานี้อยู่ตลอดเวลา

คำถาม

- 1 ท่านคิดว่าใครเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในตำบลหนองปลาหมอ เพราะอะไร
- 2 ท่านคิดว่าใครที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำของตำบลหนองปลาหมอมากที่สุด"

ดังตัวอย่างข้างต้นนั้น เป็นการยกตัวละครสมมติขึ้นมาแล้วให้เยาวชนสวมวิญญาณตัวละครในเรื่องนั้นๆ เปรียบเทียบกันตนว่า ถ้าตนเป็นตัวละครใด จะปฏิบัติอย่างไร โดยไม่มีการตอบอย่างชัดเจนว่าคำตอบใดถูกหรือผิด แต่ไม่ว่าจะเป็นคำตอบใดก็จะมีเปรียบเทียบสถานการณ์และจำลองบทบาทของตัวละครนั้นเปรียบเทียบกับตนออกมาเป็นคำตอบ นี่คืออีกลักษณะหนึ่งในการใช้วิธีการเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา

3 การใช้อุปกรณ์การสอน

เนื่องด้วยว่าปัจจุบันเป็นสมัยแห่งเทคโนโลยี เป็นโลกของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งมีวิวัฒนาการของเครื่องอำนวยความสะดวกในทางออบรมมากขึ้น จากการวิจัยพบว่าการอบรมนี้มีลักษณะการโน้มน้าวใจทางด้านอารมณ์ของเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมโดยใช้สื่อภาพและเสียงในการนำเสนอเนื้อหาการอบรม มีการนำเอาอุปกรณ์สารสนเทศ มาใช้เพื่อการนำเสนอที่ดึงดูดและน่าสนใจมากขึ้น โดยสื่อภาพและเสียงมีการใช้ทิวเวอร์พอยต์ในการนำเสนอข้อมูล การใช้วีดิทัศน์ฉายภาพประกอบการใส่เสียงจริงและเพลงประกอบ มีการนำตัวอย่างหรือประสบการณ์ที่ถ่ายทำเพื่อใช้ในการอบรมมาแสดงซึ่งเป็นการโน้มน้าวให้เห็นจริง เช่นถ้าเป็นเทพการสัมภาษณ์ผู้ติดยาเสพติดก็จะมีฉายให้เห็นหน้าตาของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งก็จะมีแสดงสีหน้า และอารมณ์ที่เป็นความรู้สึกที่แท้จริงอย่างเป็นธรรมชาติ อย่างไม่มีการตกแต่ง เป็นการสร้างการโน้มน้าวใจให้ผู้เข้ารับการอบรมสนใจและให้เกิดอารมณ์ร่วมไปกับเนื้อหาที่ทำการอบรม ซึ่งส่งผลไปสู่การนำไปปฏิบัติจริงได้

การใช้เสียงเพลงในการประกอบการอบรม ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้ในการทำกิจกรรมประกอบการอบรมเช่นกลอง กีตาร์ ฉิ่ง ฉาบ ฯลฯ นอกจากจะใช้ในระหว่างการอบรมแล้วยังสามารถนำไปใช้ในช่วงเวลาปลดปล่อยได้อีก จากการวิจัยพบว่าการอบรมเพื่อต่อต้านติดยาเสพติดนี้มีได้มีแค่การบรรยายให้ความรู้เรื่องยาเสพติดแต่เพียงอย่างเดียว หรือการอบรมกิจกรรมให้เยาวชนเพียงเท่านั้น ยังมีช่วงเวลาที่ให้เยาวชนได้ปลดปล่อยอารมณ์ได้ทำกิจกรรมที่สนุกสนานด้วย เรียกว่าเป็นช่วง "นันทนาการ" โดยส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมนันทนาการไว้ในช่วงกลางคืนก่อนนอนให้เวลากิจกรรมนี้ประมาณ 2 ชั่วโมง หรือจะมีแทรกอยู่ในช่วงพิเศษเวลาอบรมแล้วรู้สึกง่วงหรือเบื่อ กิจกรรมที่เกิดขึ้นมีหลายลักษณะ เช่น การเปิดวีดีโอให้ดู การให้เยาวชนร้องเพลงโดยมีคอมพิวเตอร์คาราโอเกะคอยบอกเนื้อเพลงและมีจังหวะให้ มีการให้เล่นเกม เป็นต้น โดยการจะทำกิจกรรมใดในช่วงนี้นั้นผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ร่วมคิดตัดสินใจ เพื่อฝึกเยาวชนให้กล้าแสดงความคิดเห็นให้เริ่มได้มีการตัดสินใจด้วยตนเองหรือเชื่อฟังในการตัดสินใจของกลุ่มของสังคม ให้รู้จักยอมรับการเปิดใจ

นอกเหนือจากกิจกรรมบันเทิงข้างต้นแล้ว ยังมีการใช้กีฬาและอุปกรณ์กีฬาเป็นอีกหนึ่งในการเป็นอุปกรณ์ช่วยในการอบรม ช่วงเวลาของการปลดปล่อย อีกรูปแบบหนึ่งคือการให้เด็กออก

กำลังภายในช่วงเช้าและช่วงเย็นก่อนรับประทานอาหาร ซึ่งนอกจากเป็นการเสริมสร้างสมรรถภาพของร่างกายแล้ว ยังเป็นการสร้างนิสัยการออกกำลังกายให้กับเยาวชนด้วย โดยในช่วงออกกำลังกายนั้นครูก็จะสอดแทรกการเล่าเรื่องซ้ำกันไปบ้าง กล่าวหยอกล้อกับเด็กบางคนบ้าง ทั้งส่วนรวมบ้าง บางครั้งก็ให้เด็กที่เป็นที่รัก เป็น “ตัวซ่า” ของเพื่อนๆ ออกมาแสดงท่าทางตลกๆ ให้เพื่อนดู ซึ่งทำให้เด็กได้รับความเพลิดเพลินสนุกสนานและเรียกเสียงหัวเราะได้มาก

4 การทำเป็นตัวอย่าง

เป็นวิธีการอบรมที่ดีที่สุดโดยไม่ต้องกล่าวด้วยวาจา แต่เป็นการสาธิตให้ดู ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะกระทำตนเป็นตัวอย่างด้วยการเป็นผู้นำที่ดีและมีการดำเนินชีวิตที่เป็นต้นแบบด้านการทำงานพัฒนาและการป้องกันยาเสพติด สามารถถือว่าเป็นการทักษะการสื่อสารแบบอวัจนภาษาได้อีกแบบหนึ่งซึ่งก็คือการแสดงพฤติกรรมให้เป็นต้นแบบของผู้นำเยาวชนชุดอบรมเป็นสัญลักษณ์ ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติตามในสิ่งที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมสอนโดยการพูด และจากการกระทำให้ดูด้วย เป็นการใช้อวัจนภาษาอีกลักษณะหนึ่งซึ่งช่วยในการสร้างความเชื่อถือน สร้างความเชื่อมั่นในตัวผู้นำเยาวชนชุดอบรมเป็นอย่างดี ดังคำสัมภาษณ์ของผู้นำเยาวชนชุดอบรมท่านหนึ่งที่ทำให้คนในเรื่องนี้ไว้ว่า

“เราต้องทำให้เป็นตัวอย่างกับเขาให้เขาเห็น เพราะส่วนใหญ่เยาวชนสมัยนี้ค่อนข้าง P เรียนรู้ไว เขาจะดูออก เขาจะดูเลยว่าพี่คนไหนมีลักษณะท่าทาง การพูดการเดิน กิริยามารยาท ความตรงต่อเวลา ความเสียสละ ความทุ่มเท อะไรต่างๆ เขาจะเริ่มเรียนรู้ไวมาก ก็จะต้องทำให้เขาดูก่อน จะเดินจะไปไหน การแต่งกาย คือเมื่อทำให้เขาเห็นลักษณะอย่างนี้มันจะซึมเข้าไปในตัวเขา โดยที่เขาไม่รู้ตัว ซึมผ่านทางร่างกายเข้าไป แล้วสุดท้ายมันจะไปฝังอยู่ในใจ”

“คำพูดที่ๆ สื่อถึงความเป็นผู้รู้ อ่อนน้อม ไม่อวดฉลาด แสดงความมั่นคงในด้านวุฒิภาวะ ไม่กระโดด กระตัก เวลาพูดเราจะเน้นการปฏิบัติหรือทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง ผมเชื่อว่าตัวอย่างมีค่ามากกว่าคำสอน”

การพิจารณาในเรื่องนี้พบว่าเป็นผลการวิจัยในเรื่องของผู้ส่งสารซึ่งจากการวิจัยภาคสนามพบว่า ผู้ส่งสาร คือ ผู้นำเยาวชนชุดอบรมมีอิทธิพลต่อการ ประพฤติปฏิบัติและการเกิด ข้อคิดในการดำรงชีวิต ตลอดจนเกิดการเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ทักษะคติและพฤติกรรมของเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากเยาวชนเกิดความเชื่อถือ ศรัทธา ไว้วางใจ เชื่อมั่น ซึ่ซึมในตัวผู้นำเยาวชนชุดอบรมจึงทำให้เยาวชนเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ยอมเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงของตนออกมาทำให้ผู้นำเยาวชนรุ่นที่สามารถก่อร่างสร้างความคิดใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัว เรื่องเกี่ยวกับความรู้ด้านปัญหาและการป้องกันยาเสพติด ตลอดจนจนถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนในการป้องกันยาเสพติด

การทำเป็นต้นแบบให้ทำตามนั้น เป็นการใช้อวัจนภาษาเป็นสัญลักษณ์เพื่อให้เกิดความหมายใหม่แทนความหมายโดยอรรถแต่เพียงความหมายเดียว แต่ผู้ที่แสดงพฤติกรรมนั้นเป็นผู้ตีความหมายเอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้นำเยาวชนชุดอบรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ ความมุ่งมั่นในอุดมการณ์ของนักพัฒนา และวิธีในการเตรียมการก่อนการอบรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้นำเยาวชนพยายามป้อนสิ่งเหล่านี้ผ่านการกระทำเพื่อให้เยาวชนเห็นแล้วนำไปปฏิบัติได้ต่อไปในอนาคต

1. ความมุ่งมั่นในอุดมการณ์ของนักพัฒนา ในการอบรมนั้น ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีความมุ่งมั่น ตั้งใจอย่างเห็นได้ชัดในความต้องการที่จะปลูกฝังอุดมการณ์แก่นักพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม เยาวชนจะเห็นถึงความตั้งใจจริงและความจริงใจที่ต้องการจะถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่มีทั้งหมดให้เยาวชนรับกลับไปพัฒนาในท้องถิ่นของตัวเอง สร้างเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดให้เกิดขึ้นให้ได้ ความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนา ความจริงใจและกำลังใจที่มีให้แก่เยาวชนจะไม่แสดงอารมณ์อ่อนไหวทางจิตใจ หรือย่อท้อให้เยาวชนเห็นเพราะอาจส่งผลให้กระบวนการอบรมล้มเหลวได้

“ผู้นำต้องมีอุดมการณ์ จิตวิญญาณ ความเสียสละ ไม่คิดถึงแต่ประโยชน์ส่วนตัว เราต้องพยายามถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ให้กับน้องๆ เมื่อเขารู้ว่าเขามาทำอะไร เมื่อมีเป้าหมายแล้วเขาจะไม่เขว อุปสรรคจะไม่สามารถทำให้เขาล้มได้”

2. วิธีในการเตรียมการก่อนการอบรม ในการอบรมผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะต้องเตรียมความพร้อมก่อนการอบรมทุกครั้ง โดยสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวชี้วัดให้เยาวชนปฏิบัติตามเพราะต่อไปเยาวชนเหล่านี้จะต้องทำการขยายผลในเครือข่ายการป้องกันยาเสพติด ดังนั้นการเป็นต้นแบบที่ดีให้เยาวชนปฏิบัติตามได้นั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งในการอบรมครั้งนี้พบว่าผู้นำเยาวชนมีก

ตัวก่อนการอบรมไว้ดังนี้

2.1 เป็นผู้อาสาสมัครร่วมมือในการอบรม สำหรับด้านผู้นำเยาวชนชุดอบรมเอง จะเป็นอาสาสมัครจากนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนหนึ่งจะเป็นชุดเดียวกับกับชุดที่ทำงานค่ายชุดก่อนคือโครงการค่ายผู้นำเยาวชนสำนักวัชรพลแผ่นดินทอง โครงการที่ 1 อย่างไรก็ตาม ก่อนการเข้ารับการอบรม มีการศึกษาข้อมูลมาก่อนทั้งเรื่องยาเสพติดและลักษณะนิสัย พฤติกรรม ตลอดจนความคิดเห็น สภาพครอบครัว สังคมแวดล้อมของเยาวชนที่อยู่ มีการรู้จักกันมาก่อนตั้งแต่ค่ายเดิมทำให้ง่ายต่อการสานต่อความสัมพันธ์และไม่มีปัญหาด้านการสื่อสาร

การสร้างความสัมพันธ์กับเยาวชนโดยใช้คำพูดมีหลายรูปแบบทั้งการแนะนำตัวหรือเสกภูมิลักษณ์หรือประสบการณ์ของผู้นำเยาวชนชุดอบรมให้เยาวชนฟังก่อน ให้เยาวชนเล่าประวัติของเขาให้ผู้นำเยาวชนรุ่นที่ฟังก่อน, พูดคุยกันเรื่องทั่วไปอย่างเป็นกันเองเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยสนิทสนม เปิดโอกาสให้ปรับความเข้าใจโดยดึงออกมาคุยตัวต่อตัว, ในการพูดคุยเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับ

ด้วยน้ำเสียงและลักษณะท่าทาง ด้วยใจจริง พูดคุยแบบที่แบบน้อง ใช้คำพูดหรือลักษณะท่าทาง ความเป็นผู้รู้ในที่ อีกทั้งมีการใช้คำพูดที่สื่อไปหาเยาวชนเอง ยกตัวอย่างดังคำสัมภาษณ์ของผู้นำ เยาวชนชุดอบรมว่า

"เราจะพยายามทำทุกอย่าง ทุกคนก่อนทุกครั้งเสมอเป็นการสร้างความสัมพันธ์และจะใช้คำพูดที่เป็นกันเองที่สุดไม่เป็นทางการ ให้ความรู้สึกอบอุ่นและลดช่องว่างของสถานะ เช่นมีคำว่า เฮ้ย ในการเริ่มต้นพูดบ้าง"

นอกจากนั้นผู้นำเยาวชนชุดอบรมยังได้รับการอบรมจากผู้ที่มีความรู้อีกหลายด้าน อาทิ ทางด้านเกี่ยวกับยาเสพติด โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานนายกรัฐมนตรี (ปปส.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.) เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการอบรมเยาวชนกลุ่มนี้ เพื่อให้มีเป้าหมายของการอบรม เดียวกัน

2.2 รู้เขารู้เรา วิธีที่ผู้นำเยาวชนนำมาใช้ในการอบรมเยาวชนนี้ ผู้นำเยาวชนจะใช้วิธีที่เรียกว่า รู้เขารู้เรา คือ มีการเตรียมการวิเคราะห์เยาวชนมาก่อน โดยก่อนที่ผู้นำเยาวชนจะทำการอบรม เยาวชน ผู้นำเยาวชน ได้ศึกษาทั้งตัวเยาวชน ในเรื่องภูมิหลังหรือพื้นฐานเดิมของเยาวชน และดูว่านิสัยของเยาวชนเป็นอย่างไร ถือว่าเป็นการศึกษานิสัยของเยาวชน เพื่อเข้าใจกลุ่มเป้าหมายที่เราจะทำการอบรม ว่าเคยได้รับการอบรมฝึกฝนอะไรมาบ้าง มีความพร้อมมากน้อยแค่ไหน ในการอบรมผู้นำ และสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในวางแผนการอบรมให้เหมาะสมว่า ควรจะมีระดับของการอบรมมากน้อยอย่างไร เพื่อให้การอบรมเกิดประสิทธิผลมากที่สุด

2.3 วางแผนจากประสบการณ์ ในช่วงก่อนและระหว่างการอบรมนั้น ผู้นำเยาวชนชุดอบรมมีการทบทวนรูปแบบการอบรมกันอยู่ตลอดเวลาโดยชุดผู้นำเยาวชนจะต้องประชุมกันในแต่ละวันเพื่อวางแผนให้การอบรมเป็นไปตามแผนหลักที่ได้กำหนดเอาไว้ แต่อย่างไรก็ตาม ก็สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการอบรมไปได้โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และความพร้อมของผู้รับการอบรมเองด้วย ในแต่ละวัน ผู้นำเยาวชนรุ่นที่สามารถรับข้อมูลแล้วเอาไปหมุนเวียนโดยนำข้อมูลไปตีโจทย์ให้แตกออกมาว่าต้องทำอย่างไรกับเยาวชนจึงจะทำให้การอบรมเกิดผลสำเร็จได้ โดยทำความเข้าใจเพื่อจะมาประยุกต์ใช้ร่วมกับประสบการณ์เดิมที่ผ่านมา

"เมื่อรู้ว่าจะมาอบรมก็ มีการเตรียมการในเรื่องของคณะอบรมและเรื่องของตารางงานและกิตติบัตรที่จะมาการอบรม ผู้นำเยาวชนชุดอบรมก็มีการทบทวนกันในเรื่องนี้ให้รู้แนวทางว่าเราจะมีเนื้อหาการอบรมแค่ไหน เราจะแต่งตัวยังไงให้มันเป็นทีม คือวางแผนทบทวนกันทั้งทีมคือเรามีความรู้อะไรก็มาแลกเปลี่ยนกัน"

"ก็ได้มีการอบรมผู้นำในเนื้อหาหรือเนื้อเรื่องที่เราจะเอามาทำการอบรมน้องๆ เช่น ทบทวนเนื้อหาที่เราจะใช้สอนก็มีการอบรมกันมาก่อน คือเตรียมการของแต่ละบุคคลที่ได้รับมอบ

หมายเหตุที่ที่รับผิดชอบในเนื้อหาเนื้อเรื่องต่างๆ โดยทบทวนเป็นส่วนรวมแต่ใครได้รับผิดชอบในเรื่องไหนก็จะขึ้นไปนำการอบรม

การปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างนี้ จากการวิจัยพบว่า เป็นวิธีหนึ่งที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมพยายามใช้ในการสื่อสารเพื่อสร้างกำลังใจให้เยาวชนรวมถึงสร้างความมั่นใจ ความเชื่อถือศรัทธาของเยาวชนให้ติดผู้นำเยาวชนชุดอบรมเพื่อหวังผลให้เยาวชนได้รับความอบอุ่นและเกิดความรู้สึกสนทนามุ่งมั่นในการอบรม ซึ่งสามารถเรียกว่าการซื้อใจเด็กนั่นเอง

วิธีการที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะซื้อใจเด็กได้นั้นเริ่มจากที่ผู้นำเยาวชนรุ่นพี่ชุดอบรมมีการดูแลเยาวชนอย่างใกล้ชิด ทั้งในระหว่างการอบรมและการทำกิจกรรมอื่นๆ รวมไปถึงการกิน การนอนด้วย กล่าวคือผู้นำเยาวชนรุ่นพี่การอบรมอยู่ประจำกับเยาวชนตลอด 24 ชั่วโมง ดูแลเหมือนเป็นที่ เป็นพ่อตลอดระยะเวลาการอบรม เรียกได้ว่าตื่นมาก็เห็นหน้าที่บ้าน ตอนการอบรมก็อบรมกับผู้นำเยาวชนชุดอบรม กินข้าวผู้นำเยาวชนชุดอบรมก็คอยให้บริการอยู่โต๊ะข้างๆ จะนอนผู้นำเยาวชนรุ่นพี่ก็เข้ามาตรวจมาสอบถามพูดคุยก่อนปิดประตูปิดไฟให้ทุกคนหลับก่อนแล้วจึงออกไป

ในระหว่างการอบรมผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะอยู่เคียงคู่กับเยาวชนตลอด สัมผัสเยาวชนอยู่ตลอดเวลา เรียกว่าการอบรมควบคู่กับเยาวชนก็ว่าได้ ดังผู้นำเยาวชนรุ่นพี่บางท่านให้สัมภาษณ์ว่า

“คาดหวังให้น้องๆ เจอกัน และวางโครงการร่วมกับพี่ๆ โดยที่เราเป็นที่ปรึกษาข้างๆ เขา เนื้อหาจะไม่ค่อยสนใจเพราะน้องๆ มาจากหลายที่ แต่เราจะไม่ทิ้งน้องๆ ให้ทำกันลำพังไม่ได้”

“ต้องการให้น้องๆ เห็นความสำคัญของการพัฒนาจากการกระทำของพวกเขา ฝึกฝนศักยภาพของตนจากค่ายแล้วนำไปพัฒนา ขยายผล ทำได้จริง โดยพี่ๆ สามารถช่วยในแนวทางที่จะให้น้องมี 3 แนวทาง คือ เกื้อหนุน (ดูแลงบประมาณ บริหารโครงการ เชิญวิทยากร และการประสานงานทั่วไป) กรุยทาง (นำร่องให้เห็นแนวและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง เห็นภาพฐานต่างๆ และกางปีก (เป็นจุดสุดท้ายเพื่อให้เขาสามารถนำไปขยายผลด้วยตนเองได้ เขาแข็งแรงพอที่จะบินเองได้แล้ว)

นอกจากการอบรมควบคู่และดูแลเยาวชนอย่างใกล้ชิดแล้ว การที่จะซื้อใจเยาวชนได้นั้นผู้นำเยาวชนชุดอบรมยังต้องแสดงความจริงใจ มีความเป็นกันเอง และรักษาคำพูดเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในตัวผู้นำเยาวชนชุดอบรมให้เกิดขึ้นกับเยาวชนด้วย ทำให้เยาวชนเห็นว่าผู้นำเยาวชนชุดอบรมเป็นที่พึ่งของพวกเขาได้ อย่างในเวลาที่เราเห็นว่าเยาวชนเริ่มห่อเหี่ยวเริ่มเพี้ยนผู้นำเยาวชนชุดอบรมก็จะเข้าไปถาม เข้าไปพูดคุย

โดยสรุปวิธีการที่ผู้นำเยาวชนรุ่นพี่การอบรมใช้ซื้อใจเยาวชนเริ่มจากการสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นโดยเข้าไปสร้างความสัมพันธ์ ใช้การแสดงความจริงใจกับเยาวชนก่อน ให้เยาวชนเห็นว่าผู้นำเยาวชนรุ่นพี่จริงใจกับพวกเขาเพียงใด ซึ่งผู้นำเยาวชนชุดอบรมต้องทำด้วยความเต็มใจไม่เสแสร้ง ทำแบบพี่แบบน้อง ต้องเต็มใจเต็มใจทุ่มเท ทำด้วยใจรักเยาวชน เพราะเยาวชนกลุ่มนี้จะ

เป็นแกนนำในเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดต่อไปในท้องถิ่นนั้นๆ ดังนั้นผู้นำรุ่นที่จึงใช้วิธีการรักษาคำพูดผสมผสานเข้ากับการสร้างความเป็นกันเองตามสถานการณ์ที่เหมาะสม หลังจากการอบรมก็จะไม่เอาเรื่องเก่าที่อบรมมาพูด ถึงเวลาเข้าบทร้องเพลงเล่นกิจกรรม ผู้นำเยาวชนรุ่นที่เข้าไปร่วมกิจกรรมครั้งนี้ ให้กลมกลืนกันไปกับเยาวชน รวมถึงแสดงพฤติกรรมให้เยาวชนเห็นอย่างชัดเจนว่าผู้นำเยาวชนชุดอบรมมิได้เอาเปรียบพวกเขาแต่อย่างใด อดหลับ อดนอน อาหารก็กินเหมือนกันทุกอย่างเท่าเทียมกันตามฐานะรุ่นพี่กับรุ่นน้อง และยังแสดงการให้เกียรติเยาวชนโดยการรักษาคำพูดอีกด้วย เรียกว่า “ทำด้วยความจริงใจ” ซึ่งผู้นำเยาวชนรุ่นพี่ทุกท่านให้ข้อมูลในเรื่องวิธีการสอดคล้องกัน ดังต่อไปนี้

“ความไม่ตั้งใจ การดูแลสารทุกซ์สุกดิบ ทำความอบอุ่นใจให้ตลอดจะทำให้แกมีความมั่นใจในตัวผู้นำเยาวชนรุ่นพี่มากขึ้น”

“การที่เราอยู่ใกล้แกไม่เคยห่าง เวลาการอบรมหรือให้กำลังใจทำโดยแฝงไว้ด้วยคุณธรรมและเมตตา ทำให้เยาวชนกล้าเข้ามาหาเราแล้วพูดคุย บอกกล่าวอะไรที่เขาไม่เคยบอกใครกับเราได้”

“ต้องให้เขาเชื่อมั่นว่าเราเป็นผู้นำเยาวชนรุ่นพี่ได้ แล้วเขาจะเปิดใจกับเราชนิดที่ว่าไม่เคยเปิดใจแบบนี้กับใคร”

5 การเล่นภาษา เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่

เป็นเรื่องของความสามารถในการใช้ภาษาบวกกับปฏิภาณไหวพริบ การเลือกใช้รหัสของสาร ว่าควรใช้สารประเภทใดประเภทใดขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในการอบรมแต่ละขณะ โดยรหัสของสารที่เป็นภาษาพูดและเขียนจะถูกนำมาใช้เมื่ออยู่ในช่วงกิจกรรมที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมต้องทำการบรรยายหรือชี้แจงในหัวข้อต่างๆ ให้เยาวชนฟัง เช่น การปฐมนิเทศเพื่อชี้แจงกฎระเบียบการบรรยายเรื่องพลังแผ่นดินและบทบาทเยาวชนในการร่วมต้านภัยยาเสพติด ฝึกปฏิบัติ คุณธรรมจริยธรรมกับเยาวชนคนเท่า การเรียนรู้อย่างเป็นสุข เป็นต้น รวมไปถึงในช่วงของการทำกิจกรรมจับคู่คุยกัน และนัดพบกันการอีกด้วย

สำหรับการบรรยายเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีการสื่อสารกลุ่มใหญ่อย่างเป็นทางการ โดยผู้นำเยาวชนชุดอบรมที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระสู่เยาวชนโดยผ่านสื่อ “คำพูด” เป็นหลัก โดยมีการใช้ลีลาท่าทาง น้ำเสียง ที่สอดคล้องกับอารมณ์ของเนื้อเรื่องที่บรรยาย นอกจากนั้นยังนำสื่อการบรรยายทำให้สามารถดึงดูดความสนใจของเยาวชนได้เป็นสื่อเทคโนโลยีทันสมัย มีภาพเคลื่อนไหว สี เสียง มาประกอบการบรรยายทำให้สามารถดึงดูดความสนใจของเยาวชนได้เป็นอย่างดี สามารถทำสื่อสารเนื้อหาที่มีลักษณะนามธรรมให้เยาวชนเข้าใจได้ง่ายขึ้น อีกทั้งช่วยเยาวชนในการจดจำเนื้อหาได้เป็นอย่างดี การใช้ภาษาพูดในการสื่อสารหรือในการบรรยายหัวข้อต่าง ๆ ผู้

เยาวชนชุดอบรมที่ทำหน้าจะพยายามสื่อสารให้ชัดและซ้ำพอที่จะฟังแล้วเข้าใจ มีการใช้น้ำเสียงดึงดูดความสนใจในตัวเนื้อหาของสาร ภาษาที่ใช้มีการใช้คำศัพท์เฉพาะทางน้อยมาก หากใช้ก็จะทำการชี้แจง อธิบายให้เยาวชนเกิดการรับรู้ความหมายของคำศัพท์เหล่านั้นให้ถูกต้องและเกิดความเข้าใจตรงกัน มีการใช้ศัพท์ คำพูดต่างๆ ด้วยภาษาที่เป็นวัยรุ่นร่วมสมัย เป็นการใช้ภาษาที่เป็น "emic" นั่นนอกจากจะทำให้เยาวชนเกิดความเข้าใจและสนใจในเนื้อหาของสารที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมถ่ายทอดอย่างดีแล้ว ยังเป็นการสร้าง "ความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน" ให้เกิดขึ้นในจิตใจเยาวชนอีกด้วย และจากการสังเกตพบว่า ทุกครั้งที่ผู้นำเยาวชนรุ่นพี่การอบรมใช้คำพูดในลักษณะดังกล่าว เยาวชนจะเกิดความตื่นตัวในการรับฟังและสื่อสารตอบกลับอย่างมาก ดังจะสามารถดูได้จากผลการสัมภาษณ์ผู้นำเยาวชนชุดอบรมว่า

"พวกเราจะมีการสร้างความสัมพันธ์โดยพยายามพูดภาษาท้องถิ่นของเราทำให้น้องเยาวชนเกิดความรู้สึกว่าผู้นำเยาวชนรุ่นพี่เป็นพวกเดียวกับพวกเรามากขึ้น การแสดงออก การเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงของเยาวชนจะเกิดมากขึ้นได้ตามลำดับของความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในตัวผู้นำเยาวชนรุ่นพี่ชุดอบรม ซึ่งเป็นผลดีต่อพวกเราพี่ๆ ในการศึกษาวิเคราะห์เยาวชนได้ถูกแนวทางและได้รับข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงน่าเชื่อถือมากกว่าการไม่ได้สร้างความสัมพันธ์ใดๆ กับน้องเยาวชน"

"มีคะที่น้องๆ ชอบแซวเรา ว่าเราตลกๆ เราก็สมอ้างไปเลยว่า เป็นธรรมดาอยู่แล้วคะ ที่ชายหนุ่มมักจะแซวสาวสวยอย่างพี่ เป็นต้น แต่จะไม่พูดบ่อยนะคะ เพราะน้องจะดูว่าอีนี่หลงตัวเองสวยเหลือเกิน และเราก็จะพยายามหลีกเลี่ยงศัพท์เฉพาะทาง จะใช้คำที่สั้นๆ ง่ายๆ ไม่มีความซับซ้อน วกวน ไม่ใช้ภาษาที่สละสลวยเกินไป ไม่ว่าใครก็สามารถเข้าใจได้"

"ตามธรรมดาแล้วเนื้อหาของสาระที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษจะเป็นเรื่องที่เทียบความดีชั่ว โดยใช้เกณฑ์ตัดสินโดยหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งภาษาธรรมะที่ใช้ก็จะมีคำบาลี สันสกฤตบ้าง แต่เมื่อพวกเขาต้องการจะถ่ายทอดธรรมะบางเรื่องให้น้องๆ เยาวชนฟัง เราจะไม่ใช้คำบาลี สันสกฤตในการถ่ายทอด แต่จะใช้คำธรรมดาๆ ในบางครั้งจะใช้คำท้องถิ่นที่เป็นภาษาอีสาน ในกรณีที่ต้องบรรยายให้น้องๆ ในภาคอีสานอื่นๆ อย่างไรก็ตามเมื่อจะต้องยกคำบาลี หรือสันสกฤตขึ้นมาในการถ่ายทอดเนื้อหาอบรม เราก็จะต้องอธิบายธรรมะ หรือศัพท์เทคนิคนั้น เราจะต้องยกคำธรรมะก่อน แล้วจึงยกคำบาลี สันสกฤตขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงให้เยาวชนรู้จักชื่อทางการของธรรมะหัวข้อนั้นๆ ด้วยเช่นกัน"

6 อุปายเลือกคน และการปฏิบัติรายบุคคล

การเลือกคน และการปฏิบัติเป็นรายบุคคลเป็นอุปายสำคัญในการทำกรอบรมด้านการป้องกันยาเสพติด เป็นที่ยอมรับกันดีว่าการอบรมเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องของปัญหาและกาป้องกัน

กันยาเสพติดซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องจริงจัง มักจะขาดความน่าสนใจในการอบรม แม้ว่ารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาจะเป็นสิ่งสำคัญแต่อีกกลอุบายหนึ่งที่น่ามาใช้แล้วได้ผลในการอบรมครั้งนี้คือการเลือกบุคคลในกลุ่มเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมครั้งนี้ เป็นพระเอก นางเอก ประจำโรงเรียนของตัวเอง เหมือนเป็นศูนย์กลางในการดึงดูดความสนใจของเพื่อนๆ ร่วมสถาบันให้สนใจการอบรม และตระหนักถึงการป้องกันยาเสพติด ทั้งในส่วนของ การดำเนินการบรรยายและ ส่วนของการทำกิจกรรม

จากการวิจัยพบว่า แม้ว่าผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะต้องการให้ความรู้อย่างทั่วถึงกันกับเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมแต่ก็เป็นไปได้ยากเพราะระดับความรู้ของแต่ละบุคคลไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงต้องทำการหาเยาวชนซึ่งสามารถเป็นผู้นำในกลุ่มโรงเรียนให้ได้ก่อนเพื่อให้เยาวชนแกนนำนั้นๆ สามารถไปขยายผลต่อให้เพื่อนๆ ที่ร่วมเข้ารับการอบรมครั้งนี้ด้วยและเพื่อนๆ ที่อยู่โรงเรียนของตนหรือโรงเรียนอื่นในท้องถิ่นของตน เนื่องด้วยผู้นำเยาวชนชุดอบรมมีความสัมพันธ์กับเยาวชนผู้เข้าอบรมในระดับดี ทำให้รู้ถึงบุคลิกของเยาวชนที่เข้ารับการอบรมพอสมควรว่าใครคือหัวใจ หรือเป็นแกนนำของแต่ละโรงเรียน จึงมีการคัดเลือกขึ้นมาอย่างไม่เป็นทางการโดยการสังเกตแล้วให้ การปฏิบัติพิเศษกว่าเยาวชนคนอื่นๆ มีการปลูกฝังแนวความคิดในการพัฒนาและอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม ปลูกฝังความตระหนักได้ถึงพิษภัยของยาเสพติดและโทษของยาเสพติด จากการสัมภาษณ์ประธานโครงการค่ายซึ่งเป็นหนึ่งในผู้นำเยาวชนชุดอบรมกล่าวว่า

“เยาวชนที่ได้รับการเลือกมาเป็นแกนนำ เป็นผู้บรรยาย ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำกิจกรรม ประกอบการบรรยายของตนเองนั้น จะต้องมีความบุคลิกภาพที่พิเศษกว่าบุคคลอื่น ซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมประกอบการบรรยาย ซึ่งมีดังต่อไปนี้

- 1 กล้าแสดงออก เป็นคุณสมบัติประการแรกของผู้นำกิจกรรมที่จะต้องมี เพราะความกล้าแสดงออกของผู้นำกิจกรรมจะช่วยทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกล้าแสดงออกตามไปด้วย
- 2 รอบรู้ในเรื่องที่จะอบรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้นำกิจกรรมเกิดความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้น
- 3 ปฏิภาณไหวพริบดี ในการจัดกิจกรรมร่วมกับคนหมู่มาก มักจะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่สามารถคาดเดาไว้ก่อนล่วงหน้าเสมอๆ ฉะนั้นผู้นำกิจกรรมต้องมีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี โดยไม่ทำลายบรรยากาศของการเรียนรู้ร่วมกันด้วย
- 4 ความจำ ผู้นำกิจกรรมต้องสามารถจำรายละเอียดของกิจกรรม เกม เพลง ชื่อสมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรม ฯลฯ เพื่อจะทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างประทับใจมากที่สุด
- 5 การถ่ายทอด ผู้นำกิจกรรมต้องเป็นผู้ที่ถ่ายทอดสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีระบบเป็นขั้นตอน และสามารถทำเรื่องยากๆ ให้เป็นเรื่องง่ายได้

6 การรับรู้ความรู้สึกของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้นำกิจกรรมต้องสังเกตบรรยากาศของกลุ่มผู้ฟังว่าเป็นอย่างไร สมควรจะทำอย่างไรต่อไปโดยสังเกตได้จากอากัปกิริยาของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและให้ความสำคัญกับทุกคนอย่างทั่วถึง สามารถเข้าได้กับทุกเพศทุกวัยได้ดี

7 การพูด พูดเสียงดังฟังชัดน้ำเสียงสนุกสนาน รู้จักเว้นวรรคตอน ทอดเสียง มีเสียงหนักเบา เพื่อให้ได้อารมณ์ร่วม

8 ต้องเป็นนักอ่าน นักฟัง นักพูดที่ดี การอ่าน การฟังเป็นการสะสมข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการพูด ผู้นำกิจกรรมจะต้องไม่ปล่อยให้บรรยากาศเงียบเหงา จะต้องรู้จักหาประเด็นที่น่าสนใจแปลกใหม่มานำเสนออยู่เสมอ ดังนั้น จึงต้องเป็นผู้ที่มีความขยันหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

9 ไม่โกรธง่าย ผู้นำกิจกรรมต้องเป็นคนใจเย็น มีอารมณ์ขัน ไม่เป็นคนโกรธง่าย เพราะถ้าเครียดก็จะทำให้บรรยากาศเสียไปและไม่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้

10 เป็นนักประชาธิปไตย ให้โอกาสสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง ไม่แก่คนเดียว ไม่เผด็จการทั้งความคิดและการกระทำ วางตัวเหมาะสม

11 ไม่เคร่งเครียดในระเบียบจนเกินไป ต้องรู้จักยืดหยุ่น ไม่ถือแพ้นะเป็นสำคัญ

12 ใช้ภาษาท่าทางเป็น ผู้นำกิจกรรมต้องรู้จักใช้ภาษาท่าทางประกอบกับภาษาพูดเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกต้องการเข้าร่วมกิจกรรม

13 ดึงความสามารถของผู้ฟังมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ผู้นำกิจกรรมต้องศึกษากลุ่มผู้ฟังว่ามีใครมีความถนัดอะไรบ้าง เพื่อให้ผู้ฟังได้แสดงออกให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องบรรยาย

14 ต้องตรงต่อเวลา ผู้นำกิจกรรมต้องมีความกระตือรือร้นต่อการจัดกิจกรรมและตรงต่อเวลาเสมอ รวมถึงการรักษาเวลาด้วย

15 ต้องเป็นนักวางแผนที่ดี เพื่อให้สามารถควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

สรุปได้ว่าการอบรมครั้งนี้จะทำการหาแกนนำกลุ่มของแต่ละโรงเรียนตามคุณสมบัติข้างต้นแล้ว และได้พัฒนาขึ้นมาให้ช่วยผู้นำเยาวชนรับผิดชอบกิจกรรมบางกิจกรรม ซึ่งคนกลุ่มกลุ่มนี้ จะมีการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการอบรมดีมากจึงได้รับคัดเลือกอย่างไม่เป็นทางการให้เป็นตัวเอกในการสื่อสาร (Key Performance) เพื่อช่วยเพิ่มสีสันและสามารถดึงดูดความสนใจรวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ประทับใจให้กับเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมอย่างมาก

7 การรู้จักจังหวะและโอกาส เมื่อยังไม่ถึงจังหวะยังไม่เป็นโอกาส

ต้องมีความอดทนไม่ชิงหักหาญหรือตั้งต้นทำ แต่ก็ต้องตื่นตัวอยู่เสมอ เมื่อดังจังหวะเข้าเป็นโอกาสก็ต้องมีความฉับไวที่จะจับมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ไม่ปล่อยให้ผ่านเลยไปเสียเปล่า

การอบรมกับเยาวชนกลุ่มใหญ่ ผู้นำเยาวชนชุดอบรมก็จะดูจังหวะและโอกาสด้วยจากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการทำงานของผู้นำเยาวชนชุดการอบรมนี้ ยึดหลักที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของประธานชุดอบรมและมีการทำงานกันเป็นระบบตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีประธานชุดอบรมเป็นผู้วางนโยบาย วางรูปแบบ กำหนดแผนและลูกทีมปฏิบัติตาม โดยทั้งชุดการอบรมจะต้องมีความคิดอันเดียวกัน และต้องคิดตามประธานชุดอบรม เพื่อให้การอบรมมีเป้าหมายร่วมกันว่าจะต้องเกิดความสำเร็จให้มากที่สุดบนรากฐานของการกระทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

การจัดทำหลักสูตรการอบรมนี้เป็นการประยุกต์มาจากหลายๆ หลักสูตร โดยนำเอาจุดเด่นจุดที่วิเคราะห์แล้วว่าเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมาประยุกต์เข้าด้วยกัน สามารถปรับเปลี่ยนแผนได้ เพราะเป็นการอบรมที่ไม่สามารถทำตามตำราได้อย่างแน่นอน ต้องหาทางแก้เมื่อเกิดปัญหาแบบวันต่อวัน และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม หาเทคนิคที่ดีขึ้นเรื่อยๆ

การสื่อสารระหว่างผู้นำเยาวชนชุดอบรมกับเยาวชนนั้นทำในฐานะผู้นำเยาวชนรุ่นพี่กับรุ่นน้องเป็นหลัก การสนทนาได้ตอบเป็นลักษณะของรุ่นพี่กับรุ่นน้อง เพื่อให้เด็กกล้าแสดงออกทางความคิดเห็นอย่างเต็มที่ แบบ "งานคืองาน เล่นคือเล่น"

การอบรมแบบดังกล่าวข้างต้นเป็นการทำงานแบบรู้จักเวลา กล่าวคือ มีการแบ่งเวลาคือเวลาไหนเป็นการอบรมก็คืออบรม เวลาไหนพักเป็นพักมีการเล่น ผู้นำเยาวชนรุ่นพี่เข้าไปล่อก็เล่นได้ ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะให้เยาวชนเรียนรู้หลักการนี้ด้วยตนเอง ให้เยาวชนรู้ว่าอะไรเป็นอะไรเวลาไหนพักเล่นเวลาไหนอบรม ถึงแม้ผู้นำเยาวชนแต่ละคนจะมีเอกลักษณ์หรือสไตล์ในการอบรมแตกต่างกัน แต่โดยพื้นฐานแล้วทุกคนมีหลักนี้เป็นข้อตกลงเบื้องต้นในการอบรมเหมือนกัน เช่นผู้นำเยาวชนชุดอบรมบางคนมีสไตล์การอบรมแบบโหด-ฮา คือ ถึงเวลาโหดต้องโหด เวลาผ่อนคลายก็ไม่เครียด การอบรมก็คือการอบรมเล่นก็คือเล่น หัวเราะก็คือหัวเราะ ไม่ใช่โหดในการอบรมอย่างเดียว เนื้อหาเพียบจนน้องๆ รับไม่ไหว ต้องมีจิตใจที่ดีต่อเยาวชน วางตัวเป็นกันเองบ้าง ดังที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมบางท่านให้สัมภาษณ์ว่า

"เนื้อหาในการอบรมดีนะ แต่อาจจะหนักเกินไปสำหรับน้องๆ พวกเรามีเวลาเตรียมเนื้อหาอบรมให้น้องๆ ได้เพียงเบื้องต้นโดยดูระยะเวลาและความเหมาะสมว่าเหมาะกับน้องๆ แค่ไหนอย่างไร ส่วนเนื้อหาที่หนัก พวกเราจะพยายามทำให้น้องๆ รู้สึกสนุกจะได้ดูไม่หนักมากจนเกินไป อบรมก็ต้องจริงจังแต่ในบางโอกาสก็ขย้อสวมนั้นให้เพิ่มความสนุกและน่าติดตามมากขึ้น"

"ในเนื้อหาจะมีช่วงที่ปล่อยให้เด็กออกกำลังกายในช่วงเช้าและช่วงเย็นก่อนรับประทานอาหาร ซึ่งนอกจากเป็นการเสริมสร้างสมรรถภาพของร่างกายแล้ว ยังเป็นการสร้างนิสัยการรักการออกกำลังกายให้กับเยาวชนด้วย โดยในช่วงออกกำลังกายนั้นรุ่นพี่ก็จะสอดแทรกการเล่าเรื่องข่าวสั้นไปบ้าง กล่าวหยอกล้อกับเด็กบางคนบ้าง ทั้งส่วนรวมบ้าง ซึ่งทำให้เด็กได้รับความเพลิดเพลินสนุกสนานและเรียกเสียงหัวเราะได้มาก น้องๆ ส่วนใหญ่ชอบกิจกรรมนี้เนื่องเพราะเป็นช่วงที่เป็น

เหมือนการผ่อนคลาย เวลาในการทำกิจกรรมเป็นช่วงเช้าตรู่และเย็นซึ่งเป็นช่วงเวลาที่อากาศไม่ร้อน ไม่มีแดด ทำทางในการออกกำลังกายเป็นท่าต่างๆ เป็นท่าบริหารร่างกายท้วไป

“ในการทำกิจกรรมประกอบการบรรยายนอกสถานที่ เราจะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่าง ดูทำเล ดูสภาพอากาศ ดูจังหวะช่วงเวลา ความพร้อมของน้องๆ เป็นงานยากนะครับที่จะทำให้ทุกการอบรมมีประสิทธิภาพ เพราะบางครั้งเนื้อหาบางเรื่องเป็นสิ่งที่เราอยากจะถ่ายทอด แต่พอดูความพร้อมของน้องเขาแล้วก็ต้องบ้ายเบี่ยงเรื่องออกไปให้ดูเบาลงไม่หนักเหมือนสิ่งที่เราเตรียมมา”

นอกเหนือจากหลักการเลือกเวลา รู้จักเวลาในการให้การอบรมแล้ว กิจกรรมที่ใช้ประกอบการบรรยายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น อาจมีหลายประเภทรวมทั้งเพลงต่างๆ ที่สามารถนำมาประกอบการแสดงท่าทางเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เคลื่อนไหว ผ่อนคลายอิริยาบถไปด้วยและหากเป็นกิจกรรมที่มีการแข่งขันก็อาจเรียกว่า “เกม” หรือเป็นกรณีศึกษาเพื่อให้เยาวชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นก็ได้ แต่ทั้งนี้จะมีหลักในการเลือกกิจกรรมดังนี้

1 เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เรียนรู้ เช่นถ้าต้องการให้เรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาวีชีวิต โดยไม่ต้องใช้ยาเสพติดก็จะต้องเป็นเกม หรือกิจกรรมที่ตอบสนองวัตถุประสงค์นั้นได้ด้วย

2 จะเป็นกิจกรรมหรือเกมที่เป็นการแข่งขันก็ได้ แต่ต้องสอดแทรกความสนุกสนานเพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมเพลิดเพลินต่อการเรียนรู้ หรือเกิดการเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว เป็นการเรียนบนความบันเทิง (Edutainment)

3 ต้องเป็นกิจกรรมหรือเกมที่สอดคล้องกับสภาพของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเช่น วัย เพศ อายุ ความเหมาะสมกับสถานที่ และเวลาที่มีอยู่จำกัด

4 เป็นกิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มทุกคนได้มีโอกาสได้แสดงออกหรือเข้าร่วมกิจกรรมได้ทั่วถึงกัน

5 ต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้นำกิจกรรมเข้าใจและชัดเจนในการนำกิจกรรมนั้นๆ

ดังนั้นการจัดรูปแบบการอบรมทั้งในส่วนของการบรรยายและการทำกิจกรรม ผู้นำเยาวชนชุดอบรมนี้ในส่วนของเนื้อหาจะเน้นเรื่องจังหวะในการดำเนินการบรรยาย ช่วงเวลา ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการอบรม ส่วนตัวผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีความเข้าใจและตระหนักถึงเวลา ความเหมาะสมในการดำเนินการอบรมอยู่แล้ว โดยทุกคนถือหลักที่ว่า “งานเป็นงาน เล่นเป็นเล่น”

8 ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ

ถ้าผู้นำเยาวชนชุดอบรมทำการถ่ายทอดโดยการวางตัวอยู่บนทางสายกลาง มุ่งไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้เป็นสำคัญ ไม่ว่าจะใช้กลวิธีใดมาทำการสอนเพื่อให้ได้ผลดีที่สุด ก็จะทำทางนั้น ไม่กลัวว่าจะเสียเกียรติ หรือเกิดความเสียหาย ไม่กลัวว่าจะต้องล้มเหลว บางคราวสมควรยอมก็ยอม สมควรคล้อยก็คล้อย สมควรปลอบก็ปลอบ ในการอบรมนั้น ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีความมุ่งมั่น ตั้งใจอย่างเห็นได้ชัดในความต้องการที่จะปลูกฝังอุดมการณ์แก่นักพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเยาวชนผู้เข้ารับการอบรม เยาวชนจะเห็นถึงความตั้งใจจริงและความจริงใจที่ต้องการจะถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่มีทั้งหมดให้เยาวชนรับกลับไปพัฒนาในท้องถิ่นของตัวเอง สร้างเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดให้เกิดขึ้นให้ได้ ความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนา ความจริงใจและกำลังใจที่มีให้แก่เยาวชนจะไม่แสดงอารมณ์อ่อนไหวทางจิตใจ หรือย่อท้อให้เยาวชนเห็นเพราะอาจส่งผลให้กระบวนการอบรมล้มเหลวได้

“ผู้นำต้องมีอุดมการณ์ จิตวิญญาณ ความเสียสละ ไม่คิดถึงแต่ประโยชน์ส่วนตัว เราต้องพยายามถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ให้กับน้องๆ เมื่อเขารู้ว่าเขามาทำอะไร เมื่อมีเป้าหมายแล้วเขาจะไม่เขว อุปสรรคจะไม่สามารถทำให้เขาล้มได้”

แต่ในการอบรมที่มีประสิทธิภาพ สิ่งหนึ่งที่ควรยึดเป็นหลักอีกประการหนึ่งคือการรู้จักยืดหยุ่นซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่งในการอบรม โดยสามารถจำแนกคุณสมบัติในเรื่องของ ความยืดหยุ่นได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1 ความยืดหยุ่นต่อรุ่นพี่ คือผู้นำเยาวชนชุดอบรมสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ บางช่วงเวลาอาจจะมีทำที่เด็ดขาดจริงจัง บางช่วงก็พลิกกลับกลายเป็นผู้มีอารมณ์ดีพูดคุยสนุกสนานผ่อนคลาย

2 ความยืดหยุ่นในแผนการอบรมทักษะ คือผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีการพูดคุยปรับแผนการอบรมทุกระยะ เมื่อมีสถานการณ์เปลี่ยนไปมีความยืดหยุ่นในแผนการอบรมได้ โดยในการปรับแผนการอบรมนี้จะมีประธานชุดอบรมเป็นผู้ทำหน้าที่คอยควบคุมทั้งการ “ปรับเปลี่ยน” และ “ปรับระดับ” ซึ่งเป็นลักษณะของความไม่แน่นอนในการการอบรมสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 การปรับเปลี่ยน ดังที่กล่าวแล้วว่าการอบรมนั้นผู้นำเยาวชนชุดอบรมได้มีการวางแผนตารางการอบรมได้ครบถ้วนตลอดเวลา คือจะมีการระบุว่า ตั้งแต่ตื่นนอนกี่โมง ช่วงเวลาที่โงง เช้าจน นอน นั้นหมายถึง มีแผนประจำเป็นพื้นฐานไว้หากไม่มีสถานการณ์หรือปัจจัยภายนอกใด เข้ามาแทรกแซง การอบรมก็มักจะเป็นไปตามแผนดังกล่าว ทว่าในช่วงระยะในการดำเนินการอบรมในเนื้อหาแต่ละฐานอาจจะใช้เวลาเกินไปบ้างหรือเสร็จเร็วกว่าเวลา ทำให้ตารางอบรมถูกปรับเปลี่ยนประมาณ 1-2 ครั้ง เนื่องจากมี เหตุการณ์พิเศษ เช่น ถึงชั่วโมงที่จะต้องได้รับฟังการบรรยายจากผู้

นำเยาวชนจาก แต่เยาวชนยังไม่มาหรือมาไม่ทัน โดยไม่ได้แจ้งล่วงหน้า การปรับเปลี่ยนตารางการอบรมจะทำในอีกกรณีหนึ่ง โดยปรับเปลี่ยนตามสภาพอากาศหรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การปรับเปลี่ยนในกรณีนี้จะกระทำได้เมื่อตารางการอบรมวันนั้นๆ อยู่ในความรับผิดชอบของผู้นำเยาวชนชุดอบรมตลอดทั้งช่วงเช้าและบ่าย โดยผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีการประชุมก่อนลงมติ เพื่อให้รายการการอบรมดำเนินไปตามรูปแบบที่วางไว้ให้มากที่สุด ไม่ต้องถูกปรับเปลี่ยนต่อเนื่องถึงการอบรมในวันต่อๆ ไป

2.2 การปรับระดับ ระดับในที่นี้หมายถึงระดับความรู้ ความเข้มข้นของการอบรม ผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจให้มีการปรับระดับการอบรม คือประธานชุดอบรมเพียงผู้เดียวโดยใช้ข้อมูลของเยาวชนที่ได้รับจากการสังเกตในด้านของความตั้งใจความสนใจ ความใส่ใจ ในการอบรมตลอดจน ท่าที พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของเยาวชนเป็นเกณฑ์ในการปรับระดับการให้เนื้อหาความรู้ในการอบรม คือหากเห็นว่าเยาวชนมีความตั้งใจในการอบรม ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดอยู่ในระเบียบวินัย และมีความตั้งใจและพยายามในการอบรมอย่างเห็นได้ชัด ประธานชุดอบรม ก็จะสื่อสารโดยการส่งสัญญาณให้ผู้นำเยาวชนชุดอบรม “ผ่อนหนักให้เป็นเบา” คือ ปรับระดับความเข้มข้น ความเข้มข้นของเนื้อหาในการอบรมให้น้อยลง เช่น ปล่อยให้เยาวชนมีช่วงเวลาพักในระหว่างการอบรมนานขึ้น เป็นต้น

9 การลงโทษและการให้รางวัล

ในการร่วมทำการอบรม ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีการใช้คำชมเชยบ้างเป็นไปในรูปของการยอมรับความดี ความสามารถของบุคคลผู้นั้น กล่าวชมให้เขามั่นใจในการทำสิ่งที่ตั้งใจแต่ต้องไม่ก่อให้เกิดการเปรียบเทียบคนอื่นลงไป บางทีชมเพื่อให้ถือเอาเป็นตัวอย่าง หรือเพื่อกระเเะความเข้าใจผิด ให้มีทัศนคติที่ถูกต้อง การให้รางวัลเยาวชนนี้ โดยจากการลงภาคสนามและการสัมภาษณ์ผู้นำเยาวชนชุดอบรมวิเคราะห์ได้ว่า การให้รางวัลจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบหลัก คือ

1 การพูดชม การพูดชมเพื่อกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่ดีขึ้น และทำให้เยาวชนเกิดแรงฮึดที่จะทำกิจกรรมนั้นๆ ต่อไป อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจที่สามารถปฏิบัติได้ดีในระดับที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมพอใจ ในการพูดชมส่วนใหญ่แล้วจะชมส่วนรวมทั้งหมด มีการชมเป็นรายบุคคลในบางครั้งกรณีที่เยาวชนคนดังกล่าวเกิดมีพัฒนาการที่ดีจากเดิมอย่างเห็นได้ชัด การพูดชมมีทั้งพูดเปรียบเทียบและพูดชมตรงๆ

“เมื่อน้องๆ ทำสิ่งที่ตั้งใจ ทำสิ่งที่ถูกต้องหรือปฏิบัติภารกิจได้สำเร็จจุลุ่มผมจะมีการประกาศชื่นชมเขาและเธอเหล่านั้นให้เพื่อนๆ ร่วมปรบมือแสดงความยินดีให้แก่พวกเขา”

2 การพูดให้กำลังใจ นอกจากการพูดชมแล้ว การให้รางวัลอีกอย่างหนึ่งคือการพูดในกำลังใจ เมื่อเยาวชนเกิดความท้อแท้ในระหว่างการอบรม ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะพูดส่งเสริมให้กำลังใจ

ผสมกับการพูดกระตุ้นและการโน้มน้าวใจให้เยาวชนเกิดแรงใจในการอบรมต่อไป มีจิตใจที่มุ่งมั่นมากขึ้น นับเป็นทักษะการชักจูงใจที่สำคัญอีกทักษะหนึ่งที่ทำให้เยาวชนสามารถมุ่งมั่นและอยู่ในกระบวนการอบรมได้

“ทุกครั้งหลังจากเสร็จกิจกรรมฐานแล้ว พี่ๆ จะให้เราปรบมือชื่นชมเป็นการให้กำลังใจตัวเองถึงสิ่งที่เราทำมา โดยไม่ดูที่ผลการงานที่ออกมาว่าดีหรือไม่ดีแต่จะดูที่พวกเราทำงานนั้นๆ ได้ลุล่วงแล้วจะต้องมีการเสริมสร้างแรงใจกันก็จะตบมือให้กับงานนั้นๆ ทุกครั้ง”

3 การคลายความสงสัย หรือการเฉลยคำตอบให้เยาวชนก็เป็นการให้รางวัลโดยใช้คำพูดอีกรูปแบบหนึ่ง ทำให้เยาวชนที่เกิดข้อข้องใจในการปฏิบัติการการอบรมหรือการดำเนินชีวิตในระหว่างการอบรมได้รับทราบข้อมูลและเหตุผลต่างๆ ที่ตนยังไม่เข้าใจได้มากขึ้น

“พี่ๆ จะมีประเด็นหรือมีวัตถุประสงค์ทุกครั้งในการทำกิจกรรมแต่ละฐาน ซึ่งหลังจากเสร็จกิจกรรมฐานแล้วพี่ๆ ก็จะสรุปประเด็นในฐานนั้นๆ ให้เราฟังทำให้เราสามารถเข้าใจถึงสิ่งที่พี่ๆ ต้องการจะสื่อ แต่บางครั้งก็รู้สึกว่าสิ่งที่สรุปไม่น่าเป็นไปได้ขนาดนั้น”

“ประเด็นที่พี่ๆ ต้องการสื่อให้เรารู้นั้น บางครั้งหนูก็รู้สึกว่ามันไม่ใช่ มันอาจจะลึกซึ้งเกินไปสำหรับหนูก็ได้มั้งคะ แต่ก็แปลกเปลี่ยนว่าหนูไม่คิดแบบนี้ พี่ๆ ก็จะอธิบายถึงมุมมองที่ฐานนี้จะสื่อให้ชัดเจนขึ้นอีกครั้ง”

“ก็จะมีช่วงเวลาที่ให้พูดเปิดใจกัน ก็ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่ดีที่จะเคลียร์ความรู้สึก ความคิด และขจัดปัญหาค้างคาใจให้หมดไปและสามารถมีความสุขในการทำงานต่อไปได้”

ส่วนในเรื่องของการลงโทษน่าจะมีอยู่แบบหนึ่งคือการลงโทษตนเอง ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะทำการปรามก่อนที่จะเกิดการกระทำผิดลงไป ให้สามารถสำนึกได้ด้วยตัวเอง ถ้าได้กระทำผิดลงไปแล้ว ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะทำการเรียกตักเตือนเป็นการส่วนตัว แนะนำวิธีที่ถูกสมควรให้แก่เยาวชนแล้วให้นำไปคิดและปฏิบัติ ส่วนถ้าเจอเยาวชนที่ไม่สามารถตักเตือนกันได้แล้ว ก็ไม่ถือว่าเป็นผู้ที่จะกล่าวสั่งสอนอีกต่อไป โดยวิธีนี้ถือว่าเป็นการลงโทษที่รุนแรงที่สุด

10 กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

ย่อมต้องอาศัยปฏิภาณ คือความสามารถในการประยุกต์หลัก วิธีการ และกลวิธีต่างๆ มาใช้ให้เหมาะสม เป็นเรื่องเฉพาะครั้งเฉพาะคราวไปผลการวิจัยพบว่า ผู้นำเยาวชนชุดอบรมมีการใช้ทักษะและเทคนิคการสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบในการอบรม โดยมีการ “วางแผนการการอบรม” ไว้ล่วงหน้า และมีการ “ทำงานเป็นขั้นเป็นตอนตามแผนงานที่วางไว้” โดย “มีแผนสำรองไว้เสมอ” อีกทั้งยังมีการ “แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าแบบวันต่อวัน” เพื่อ “ปรับเปลี่ยนทักษะให้สอดคล้องกับสถานการณ์และกลุ่มเป้าหมาย” อยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้การอบรมในแต่ละวันเกิดประสิทธิภาพ ทั้งในแง่การช่วยปรับเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดและการปลูกฝังพฤติกรรมความเป็นผู้นำ

ที่ดีให้เกิดขึ้นกับเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมได้มากที่สุด รูปแบบการทำงานของผู้นำเยาวชนชุดอบรมนี้ ยึดหลักที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของประธานชุดอบรมและมีการทำงานกันเป็นระบบตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีประธานชุดอบรมเป็นผู้วางนโยบาย วางรูปแบบ กำหนดแผนและลูกทีมปฏิบัติตาม โดยทั้งชุดการอบรมจะต้องมีความคิดอันเดียวกัน และต้องคิดตามประธานชุดอบรม เพื่อให้การอบรมมีเป้าหมายร่วมกันว่าจะต้องเกิดความสำเร็จให้มากที่สุดบนรากฐานของการกระทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

การจัดทำหลักสูตรการอบรมนี้เป็นการประยุกต์มาจากหลายๆ หลักสูตร โดยนำเอาจุดเด่นจุดที่วิเคราะห์แล้วว่าเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมาประยุกต์เข้าด้วยกัน สามารถปรับเปลี่ยนแผนได้ เพราะเป็นการอบรมที่ไม่สามารถทำตามตำราได้อย่างแน่นอน ต้องหาทางแก้เมื่อเกิดปัญหาแบบวันต่อวัน และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม หาเทคนิคที่ดีขึ้นเรื่อยๆ โดยเอกลักษณ์ของผู้นำเยาวชนด้านการอบรมแต่ละคนนั้นจะมีความแตกต่างกัน กล่าวได้ว่า "ต่างสไตล์แต่จุดหมายเดียวกัน" คือแต่ละคนจะมีจุดยืนและรูปแบบในการถ่ายทอดสารให้เยาวชนไม่เหมือนกัน แต่มุ่งเป้าหมายเดียวกันคือให้เด็กเกิดความคิด คิดเองได้ และนำไปปฏิบัติได้ ดังที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมและเยาวชนได้อธิบายถึงรูปแบบการทำงานและการดูแลน้องๆ ที่ต่างรูปแบบไว้ดังนี้

"ผมเชื่อว่าการระดมสมองมันดี แต่ผมคิดว่ามันทำไม่ได้ในทางปฏิบัติ ผมจะใช้วิธีการวางท่อนให้หน่อยๆ ถ้าใครอยากได้ก็เก็บไปคิดก็จะได้ในสิ่งที่ผมอยากจะให้"

"เราเชื่อว่าน้องๆ มีศักยภาพในการคิดเหมือนกัน เราจะไม่พยายามชี้นำน้องๆ แต่จะเป็นการเสนอความคิดหวานล่อมมากกว่าว่าถ้าเป็นแบบนี้ดีกว่าไหม คือจะไม่หักล้างความคิดเขาอะ แต่จะให้เขาคิดให้มากถึงมุมมองที่น่าจะกว้างขึ้น"

"พี่ๆ ไม่เคยยึดเยียดความคิดนะ แต่จะพยายามพูดให้เห็นถึงอีกภาพหนึ่งที่เราคิดไม่ถึงมองไม่เห็น พูดแล้วให้เราคิดเอง"

ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าบางครั้ง ผู้นำเยาวชนชุดอบรมอาจจะมีภาระไขสถานการณ์ โดยการใช้คำพูดที่แฝงด้วยคำหยอกล้อ การพูดหยอกล้อกับเยาวชนเพื่อทำให้เยาวชนเกิดความผ่อนคลายสามารถทำความเข้าใจแนวทางปฏิบัติได้ง่ายขึ้น และมองเห็นภาพ

บางครั้งที่เยาวชนอยู่นอกระเบียบมากๆ ผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะใช้วิธีการนั่งเพื่อดูอาการตอบสนองของน้องๆ จนเขาหรือเพื่อนๆ เขารู้สึกตัวแล้วจะดึงตัวเองกลับสู่ระเบียบการอบรมอีกครั้ง

"ก็มีบางครั้งที่ขณะอบรมแล้วพวกเราร่วงกัน บางคนก็หลับ บางกลุ่มก็คุยกัน พี่บางคนก็จะเงยแล้วดูท่าทีของพวกเรา เราก็จะเร้มนู้ตตัวแล้ว สะกิดเขาให้กลับเข้ามาในภาวะเดิมได้แล้ว"

"พี่ๆ จะพูดสอนพวกเราถึงมารยาทในการฟังในกรณีที่เราเริ่มเสียสมาธิในการฟังการ

อบรมและจะเพิ่มเติมถึงสาเหตุในการเข้าอบรมของพวกเขาซึ่งจะเป็นการย้ำความคิดของพวกเขาว่าเรามากันทำไม"

ในช่วงก่อนและระหว่างการอบรมนั้น ผู้นำเยาวชนชุดอบรมมีการทบทวนรูปแบบการอบรมกันอยู่ตลอดเวลาโดยชุดผู้นำเยาวชนจะต้องประชุมกันในแต่ละวันเพื่อวางแผนให้การอบรมเป็นไปตามแผนหลักที่ได้กำหนดเอาไว้ แต่อย่างไรก็ตาม ก็สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการอบรมไปได้โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และความพร้อมของผู้รับการอบรมเองด้วย ในแต่ละวัน ผู้นำเยาวชนรุ่นพี่สามารถรับข้อมูลแล้วเอาไปหมุนเวียนโดยนำข้อมูลไปตีโจทย์ให้แตกออกมาว่าต้องทำอย่างไรกับเยาวชนจึงจะทำให้การอบรมเกิดผลสำเร็จได้ โดยทำความเข้าใจเพื่อจะมาประยุกต์ใช้ร่วมกับประสบการณ์เดิมที่ผ่านมา

"เมื่อรู้ว่าจะมาอบรมก็ มีการเตรียมการในเรื่องของคณะอบรมและเรื่องของตารางงานและวิชาการที่จะมาการอบรม ผู้นำเยาวชนชุดอบรมก็มีการทบทวนกันในเรื่องนี้เบื้องต้นให้รู้แนวทางว่าเราจะมีเนื้อหาการอบรมแค่ไหน ผู้นำเยาวชนชุดอบรมแต่งตัวยังงี้ให้มันเป็นทีม คือวางแผนทบทวนกันทั้งทีมคือเรามีความรู้อะไรก็มาแลกเปลี่ยนกัน"

"ก็ได้มีการอบรมผู้นำในเนื้อหาหรือเนื้อเรื่องที่เราจะเอามาทำการอบรมน้อยๆ เช่น ทบทวนวิชาเนื้อหาที่เราจะมาใช้สอนก็มีการอบรมกันมาก่อน คือเตรียมการของแต่ละบุคคลที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ที่รับผิดชอบในเนื้อหาเนื้อเรื่องต่างๆ โดยทบทวนเป็นส่วนรวมแต่ใครได้รับผิดชอบในเรื่องไหนก็จะขึ้นไปนำการอบรม"

การแก้ไขปัญหาลักษณะนี้เป็นหนึ่งในความสามารถที่ผู้นำต้องมี ดังตัวอย่างเช่น เมื่อถึงชั่วโมงที่จะต้องได้รับฟังการบรรยายจากผู้นำเยาวชนจาก แต่เยาวชนยังไม่มาหรือมาไม่ทัน โดยไม่ได้แจ้งล่วงหน้า การปรับเปลี่ยนตารางการอบรมจะทำในอีกกรณีหนึ่ง โดยปรับเปลี่ยนตามสภาพอากาศหรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การปรับเปลี่ยนในกรณีนี้จะกระทำได้เมื่อตารางการอบรมวันนั้น ๆ อยู่ในความรับผิดชอบของผู้นำเยาวชนชุดอบรมตลอดทั้งช่วงเช้าและบ่าย โดยผู้นำเยาวชนชุดอบรมจะมีการประชุมก่อนลงมติ เพื่อให้รายการการอบรมดำเนินไปตามรูปแบบที่วางไว้ให้มากที่สุด ไม่ต้องถูกปรับเปลี่ยนต่อเนื่องถึงการอบรมในวันต่อ ๆ ไป

ผู้บรรยายหรือผู้นำกิจกรรมต้องสามารถถ่ายทอดสาระจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรมไปยังเนื้อหา แนวความคิด เพื่อการป้องกันยาเสพติดได้อย่างกลมกลืน ดังนั้นผู้จัดกิจกรรมจะต้องมีปฏิภาณ ไหวพริบในการสังเกตสูง และมีทักษะในการหยิบยกเหตุการณ์นั้นๆ มาเป็นประเด็นในการอภิปรายเพื่อการเรียนรู้ โดยไม่ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมนั้นๆ รู้สึกอายหรือขายหน้า ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่ผู้นำเยาวชนชุดอบรมต้องระมัดระวังอย่างมาก